

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚਾਵਲਾ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ
ਆਖਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ

ਨਵਾਂ ਸਮਾਨ

ਐਤਵਾਰਤਾ

ਨਾ ਵੱਢ ਰੁੱਕ ਬੇਕਿਰਕਿਆ
ਰੁੱਖ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਆਸ
ਰੁੱਖ ਤਾਂ ਮਾਂ ਕਹਿਲਾਵੇਂਦੇ
ਇਹ ਮਮਤਾ ਦਾ ਵਿਨਾਸ
- ਮਲਵਿੰਦਰ

Regd. No : Pb/JL-123/2021-2023, (R.N.I.)-00068/57 ਜਲੰਧਰ : ਐਤਵਾਰ, 14 ਮਈ 2023 www.nawanzamana.in ਕੀਮਤ 5.00 ਰੁਪਏ

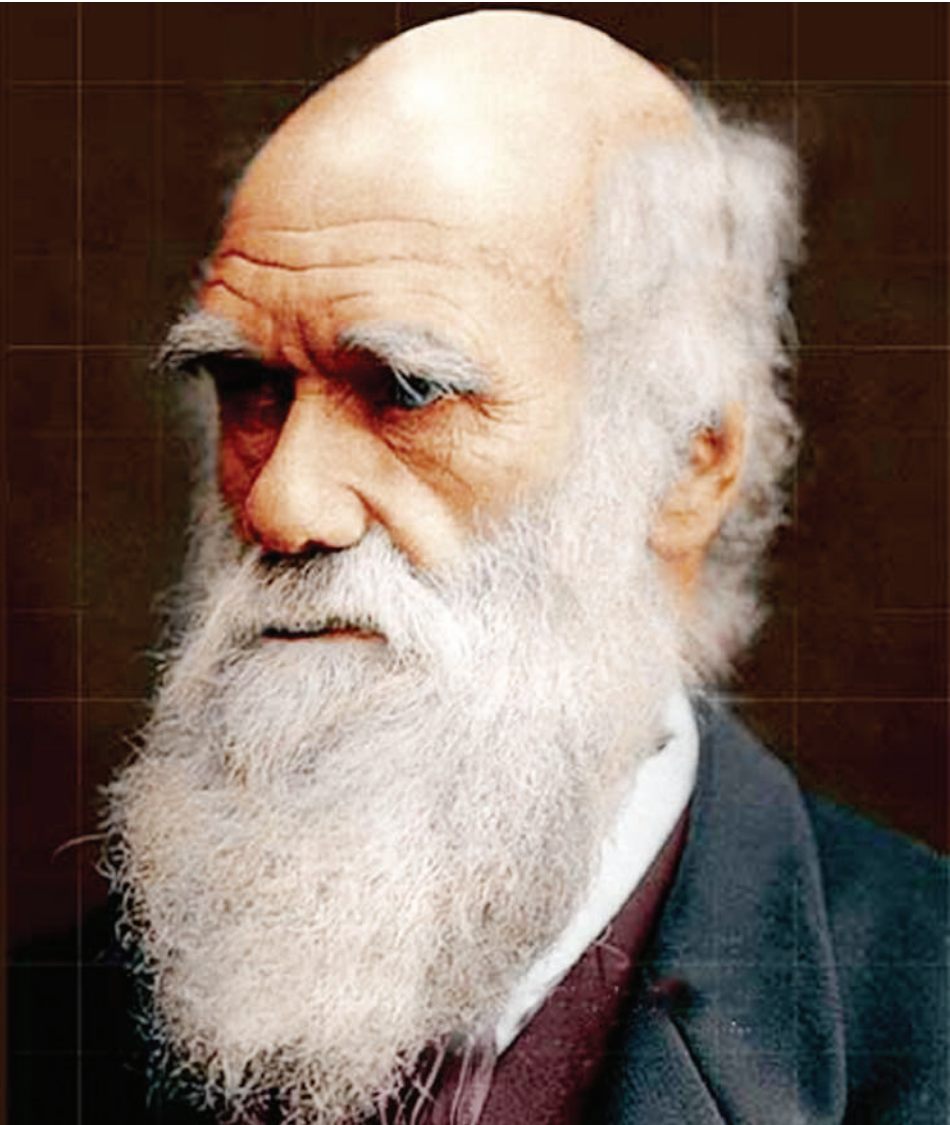
ਅੰਜਲੀ ਕੁਮਾਰ

ਅਨੁ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੀ ਬੀ ਐੱਸ ਈ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਹੈ। ਸਰੋਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਠੁਕੜਾ ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਹੋਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੋਰ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਾਠ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੇ 1800 ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਹੱਦੋਬਦ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲਾਇਆ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਚਿੰਤਕ ਅੰਜਲੀ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਗ਼ੌਰਤਲਬ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਡਿਲੀਟ : ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ!

ਗੀ ਤਾਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਡਾਰਵਿਨ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ ਪਾਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰੀ ਆਹ ਨਾਲ ਡਾਰਵਿਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਡਿਲੀਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਬੋਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਧਿਆਨ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਮਿਲਦੇ ਗੰਡੇਆਂ ਉੱਪਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ 40 ਸਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢੇ। ਇਹ ਪੱਤੇ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਜੀਵ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਪੁਸ਼ਟ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਫੁੱਫ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਜੀਵ ਉੱਪਰ 'ਖੁਸ਼ੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਗੰਡੇਆਂ ਭੰਗ ਦੇ ਪੱਤੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੋਲੋਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਚਰਤਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਭੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਫੁੱਫ ਨਾਲ ਖਾਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਉੱਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਡਰੋਗਾ ਦੇ ਪੌਦੇ ਦਾ ਅਸਰ, ਜੋ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਉੱਥੇ ਹੀ ਉੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਖੇਤਾਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਕਰੌੜਾਂ ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਮੁੜਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹਿਜ ਜਾਂ ਅਸਹਿਜ ਜਾਪਦੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਚਰਤਾਵਾਂ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸਮਝਣ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ, ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੇੜੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਉੱਤਮ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਦਾ ਪੱਛੀਆਂ ਉੱਪਰ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਪੁਸ਼ਟ 'ਚ 137 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ 3768 ਪੱਛੀਆਂ ਉੱਪਰ ਮੁੱਢਲਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਝੱਲਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ ਲਈ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਫਿੱਲੀ ਪੱਛੀਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਸਿਰਫ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਛੀਆਂ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਛੋਟੇ ਹੋਣ, ਸ਼ੁਗਰੂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੌਧਾ ਪਿੰਡ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਹੋਵੇ, ਪੰਜੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਘੱਟ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਉੱਡਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਵੇ। ਗਲਾਂਗਲ, ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੱਛੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਲਾਮਤ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ, ਸੋਸ਼ਲ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਜੀਵ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਦਾਅਵਿਆਂ ਆਦਿ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਬੱਝਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਮੈਂ ਚੱਲਣਾ ਕਿ ਬਦਲਦਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ

(ਇਕਾਲੋਜੀ, ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖਾ, ਜੋ ਜੀਵ ਸਮੂਹ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੀ ਹੈ) ਬਣੇਗੀ, ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਢਲ ਜਾਣਗੇ, ਬੇਹੱਦ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਦਾਖਲੇਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਬਹੁਤ ਘਾਤਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਕੂਲਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਨਤੀਜਾ ਗ਼ੌਰਤਲਬ ਹੈ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਚ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਪਿੱਦਿਆਂ ਦੀ ਉੱਲੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਜੀਬ-ਗੰਭੀਰ ਲੱਗਦੀ ਖ਼ਬਰ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਪਿੱਦਿਆਂ ਦੀ ਉੱਲੀ (ਪਲਾਟ ਫੋਗਸ) ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚਿਬੜੀ ਹੈ। ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਠਾਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਉਹ ਬੱਕਿਆਂ-ਬੱਕਿਆਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਨਿਗਲਣ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਬੁਖਾਰ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਰਹੀ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਪਿੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ

ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਯਾਨਿ ਪਰਤੀ ਦੇ ਕੁਲ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਾਧੇ 'ਚ ਪਿੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹੁਣ ਉੱਚ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿਚ ਬਣ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਣ ਸਮਰੱਥਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਅਸੀਂ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਏ ਜਾਂ ਨਾ ਪ੍ਰਤੀਏ, ਪਰ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ 'ਘਾਸੀਰਾਮ ਕੋਟਵਾਲ' ਨਾਮਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂ ਦੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦਿਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਗੁਜ਼ਰੋਗੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਈਸ਼ਵਰ ਬਾਰੇ ਰਚੀ ਗਈ ਸ਼ਿੰਗਾਰ-ਰਸ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਰਾਜੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਮੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਸ਼ਟਾ ਦਾ ਪੁਸ਼ਟ 'ਚ ਇਹ ਦਿਸ਼ ਰਾਜੇ ਦੇ ਵਿਭਚਾਰ ਅਤੇ ਸਤਹੀਪਣ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨਸੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਜਿਨਸੀ ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਸ਼ਟ 'ਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੇਸ਼ਟ ਵਿਆਹ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੇਸ਼ਟਾ ਦੀ ਸਿਖਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਈਸ਼ਵਰੀ ਵਿਆਹਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਨਸੀ ਵਿਆਹ ਕਿਸੇ ਤੇਅਸ਼ੁਦਾ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹੋਏ ਬਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨਸਾਨ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਉਹ ਉਗਰਾਂ ਹੀ ਜਿਨਸੀ ਵਿਆਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਮੱਥੀਆਂ ਦਾ ਜਿਨਸੀ ਵਿਆਹ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀ ਚੁਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੱਕ ਆ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਬਣਾਧਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਜਿਨਸੀ ਵਿਆਹ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਬੀਚ ਅਲਫਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਤਿਆਂ, ਬਿਲੀਆਂ ਜਾਂ ਬਾਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਉੱਪਰ ਪਖਣਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ, ਸਮਾਜ, ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਨ ਲੈਣ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਨਸੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਉੱਪਰ ਜਬਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੂਰ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਟੀਚਾ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ 'ਚ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਜਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜਾਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਮਾਮ ਵੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠੀ ਗਾਠੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸਖਤ ਬਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਸਮਾਜ ਆਪਣੀ ਹੋਈ ਨਾਲ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਸ਼ੇਸ਼ਟਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਭਚਾਰੀ, ਅਰਬਦਾਰ, ਵਿਨਾਸਕਾਰੀ ਵਿਭਚਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਦੇ ਹੋਣੀਵਾਦ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ 'ਚ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਹੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਡਿਲੀਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ।

ਪ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਅੰਜਲਾ

ਸਾਡੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸਾਊ, ਸਾਦਾ, ਸੁਖਨਾਸ਼ਕ ਤੇ ਸਿਰਫੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਮਾਪੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਗਰਜ਼ਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਤੀਲ੍ਹਾ-ਤੀਲ੍ਹਾ ਜੋੜ ਕੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਮਹਾਂਕਾਵਿਕ ਯੁੱਗਾਂ ਤੇ ਸ਼ੈਲਰਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਸੀ। ਬੋਏਤ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਅਲਮਾਤਾਂ ਬੋਝੀਆਂ ਸਨ। ਵਿਰਲਾ-ਵਿਰਲਾ ਵੇਲੀ ਸੀ, ਵਿਰਲਾ-ਵਿਰਲਾ ਨਸ਼ੀ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ-ਕੋਈ ਬੋਧਮਾਨ ਸੀ। ਯੁੱਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਮੌਲਿਕ, ਮੋਹਬੱਧ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਕਠੋਰ, ਕਾਫ਼ੀ ਤੇ ਕਮਜ਼ੀਲ ਇਸ ਯੁੱਗ ਨੇ ਸਦੀਵੀ ਮੁੱਲਾਂ ਲਈ ਤਹਿਰੀਕ ਮਿਲਾਈ। ਸੂਰੀ, ਜੰਗੀ, ਸਾਧੂ, ਸੇਤ, ਲੇਖਕ ਤੇ ਫਕੀਰ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਸ ਜ਼ਰਬੋਜ਼ ਯੁੱਗ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਤਹਿਰੀਕਾਂ ਤੇ ਤੁਰਦੀਆਂ ਦੇ ਘਾੜੇ ਗਏ। ਇਹ ਲੋਕ ਸੁਪਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸੁਖਮੁਖਪੂਰਵਕ ਤੇ ਸਮਤ ਯੁੱਗ ਦੀ ਉਪਜ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸਦ-ਸੁਕਰ ਅਹਿੰਸਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ : ਮੈਂ ਉਪਨਾ ਉਪਨਾ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਜੰਗ ਕਮਾਏ ਅਜੇਕਰ ਯੁੱਗ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਲਾਵਟਾਂ, ਮਸਰੂਰੀਆਂ, ਮੰਡੀਆਂ ਤੇ ਮਹਾਂਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਤਰਲਿਆਂ ਲਈ ਰੋਈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਯੁੱਗ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਮੰਡੀ ਦਾ ਮੰਤਰ ਹੈ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦਾ ਸੋਦਾਮ ਹੈ। ਅਜੇਕਰ ਬੰਦਾ ਚੀਨ, ਪਰਮ, ਇਮਾਨ ਲਈ ਬੰਦ ਕਟਵਾਉਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕਰਤੂਤਾਂ ਤੇ ਕਰਮਾਤਾਂ ਲਈ ਜਿਸਮ ਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਅਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੂਬ ਤੜਪਦਾ ਤੇ ਤਰਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਜੀਵ, ਸੁਹੀਲੇ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ। ਅੰਧਾਨੀ ਤੇ ਅੰਧਾਨੀ ਬਣਨ ਦੇ ਵਣਜ ਨੇ ਮਨ, ਸਮਾਜ, ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਤੇ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸ਼ੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਚੀ। ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਅਨੁਕੂਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ੋਰ ਮਿਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਚਾਰੀਦਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਜਾਵੇ। ਜਿਲ੍ਹੇ ਤੇ ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ। ਕੀ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਆਏਗਾ? ਕਹਿਦਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਰਾ ਜਿਸਮ ਹੀ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਔਗ ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰੋਗੇ? ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਜ਼ਖਮ 'ਤੇ ਮੱਲ੍ਹ ਮਲ੍ਹਾਵੋਗੇ? ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਚਲਾਕੀਆਂ ਤੇ ਚਾਲਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹਰਤ, ਸਿਆਸਤ, ਸਜਾਵਟ ਤੇ ਸਵੈ ਦੀਆਂ ਨੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਧੜਕਦਾ ਤੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਵਿੱਚੋਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼, ਸੁਆਦਲੇ ਤੇ ਸੋਦੋਬਾਜ਼ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਣ

ਵਾਈਪਰਾਂ ਨਾਲ ਡਾਲਰ ਹੁੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ

ਲਈ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਕਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਢਲ-ਢਲ ਕੇ ਗੀੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਹੱਠੀਆਂ ਸਾਹ-ਤੁਰੀਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਤਰਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਕਤ ਨੂੰ ਝੱਲਣ ਤੇ ਪਠਕਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਨੇ ਅੱਖਰ ਕਦੇ ਬਠਕਦਾਈ, ਕਦੇ ਸੁਰਕਦਾਈ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਅੱਖਰ ਪਰ ਕਰੇ ਤੇ ਕੀ ਕਰੇ ਬੋਧ? ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਣ ਨਾਲੋਂ ਛਪਣ ਨੂੰ ਕਾਹਲੋਂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਟੁਕਣ, ਟਕਾਏ, ਟੈਕ ਤੇ ਟੈਰ ਵਧੇਰੇ ਮੁੱਲਵਾਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਤਮਾਮ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਟੈਰ ਤੇ ਟੁਕਣਕਾਰ ਵਕਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੱਛੀਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੈ। ਟੈਰ ਤੇ ਟੁਕਣਕਾਰ ਤੇ ਜਨਮਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਕਮਾਏ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਦੋਹ-ਵਰਧਕ ਸਿਰਜਣ ਨੂੰ ਵੰਞਾ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੋਧਦਾ ਅਲਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦੀ ਠੋਲ ਆਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕਈ ਗੁਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਧੜਪੜਕ ਖਰਕੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫੈਲਸੂਫੀਆਂ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਵਕਤੀ ਟੈਰ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਬੜਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੁਣ ਏਥੇ ਜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਤੇ ਪਹਿਰਾਵਾ ਏਥੇਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਟੁਕਣਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ-ਸ਼ੋਕਤ ਤੇ ਸਜਾਵਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਬੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲਿਬਾਏ ਤੇ ਤੋੜ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਹੋ ਗਏ ਨੇ, ਪਰ ਲਿਬਾਏ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਰੂਹਾਂ, ਰਮਜ਼ਾਂ, ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਰਾਗਦਾਰੀਆਂ ਲਿਬਾਏ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇਜੇ ਤੇ ਮੁੱਢੀਆਂ ਦੇ ਗੈਗਸਟਰੀ ਔਦਾਜ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਤੇ ਫਕੀਰੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਲਵਾਨ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਬਾਏ ਤੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਓ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਪੰਪਰਾ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੇ ਆਸਤਕ ਦੀਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਅਸੀਂ ਧਰਮ, ਮਰਿਆਦਾ, ਕਥਾ, ਬਿਰਤਾਂਤ ਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਕੂਲ ਢਲਾਣ ਤੇ ਘੜਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਬੋਲਾਂ, ਅਮਲਾਂ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਨਕ ਬਾਬਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ, ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਗਾੜ ਭਾਵੁਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦੇ ਖੁੰ-

ਖੇਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਆਹਟ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਡੇ ਹਿੱਸਦੇਦਾਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਆਇਆ। ਉਮਰ ਤੇ ਤਹਿਜੀਬ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਵਿਲੀਮੀ ਔਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਹੁਣ ਦੇਖੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਪਕਵਾਨਾਂ, ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ, ਸਜਾਵਟਾਂ, ਗੱਠੀਆਂ ਤੇ ਨਖੀਰਿਆਂ ਦੇ ਜਜ਼ਨ ਹਰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰਦੇ। ਹਰ ਸਮਾਜਮ ਵਿੱਚ ਵੱਧਾ ਪੈਸੇ ਦੀ ਹਸਤਰ ਨੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ, ਵੱਧੇ-ਵੱਧੇ ਨਗਰ ਨੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਭੁਲਾ ਲਿਆ। ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਜੀਰਨਾ ਤੇ ਜੀਰ-ਜੀਰ ਕੇ ਮਹੀਨ ਕਰਨਾ, ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜਮੀਨ ਕਰਨਾ।

ਏਧਰ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ? ਪੈਸੇ ਦੀ ਹਸਤਰ ਨੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ ਵੱਧੇ-ਵੱਧੇ ਨਗਰ ਨੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਭੁਲਾ ਲਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਹੱਜਿਆਂ-ਪੁੱਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਨਿਮਾਣਿਆਂ-ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਧਰਮ, ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਆਸਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਰੂਟੀਨ ਵਰਕ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਦੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬੀਜਿਸ ਨਿਬੇੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ 88 ਸਾਲਾ ਅਨਪੜ੍ਹ ਚਾਚੇ ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਰਮਯੋਗੀ ਤੋਂ ਕਾਫੀਕ ਸ਼ਬਦੀਅਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਾਫੀ ਪੁਸਤਕ 'ਜਾਗ ਪੰਜਾਬ ਤੂੰ ਜਾਗ' ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸ ਵਾਈਪਰ ਨਾਲ ਉਸ ਪਿੰਡਤ ਕਿਰਮਾਨ ਦਾ ਦਰਦ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਰਦ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜੁਬਾਨ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਦਰਦ ਬੋਲੇ : ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਜੀਰਨਾ ਤੇ ਜੀਰ-ਜੀਰ ਕੇ ਮਹੀਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜਮੀਨ ਕਰਨਾ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਰੱਥ ਰਾਖਾ। ਇਹ ਜਦੋਂ ਰੱਜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਆਵਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦੇ ਨੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਉੱਤਰ-ਆਪੁਨਿਕ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਸ਼ੋਕੀਨ ਤੇ ਸ਼ੋਫਟੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਚਿਰਦੇ ਨੇ। ਚਾਲ-ਫੁਲਕੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਿਰਫ ਗੱਲਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਖੱਬੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ 'ਤੇ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਉਯਾਰਕ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਡੇ ਹਿੱਸਦੇਦਾਰ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਦਾਦੀ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੀ-ਕਰਦੀ ਯਾਤਰਾ

ਸੰਪੰਨ ਕਰ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਲੰਬੀ ਕਹਾਣੀ ਵਰਗਾ ਕਾਰਡ ਆਇਆ ਹੈ। ਔਕਟਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਵਾਂਗੂ ਟੂਈ-ਕੋਈ ਦਿਨ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਜਜ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮਨਮੋਹਕ ਅਨੇਕ ਟੁਕਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਕਾਰ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਤੇ ਮਕਸੂਦ ਵਿਆਹ ਵਰਗੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਵਿਲਮੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਲਾਏ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਲਾੜੀ ਦੇ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਵਿਲਮੀ ਕਥਾ ਚਸਕੇ ਲੈ-ਲੈ ਲਿਖਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਈ ਨਾਟਕੀ ਦਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਆਹ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿਓ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਗੈਰ ਜਾਤ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਕਥਾ ਕਿਸੇ ਮੁਮਾਂਦਿਕ ਵਿਲਮ ਦੇ ਨਾਟਕੀ ਔਦਾਜ਼ ਵਰਗੀ ਹੈ। ਵਿਲਮਸਤਾਨੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਜਜ਼ਨ ਤੇ ਜਲਦ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਵਿਕਾਸਤੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਸੁਚਣ ਲਈ ਕਾਹਲੋਂ ਹਨ। ਕਵੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੋਥੋਜ ਕਹਿੰਦਾ ਅਸੀਂ ਕਾਰਾਂ, ਕੋਠੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦਿਹਾੜੇਦਾਰ ਹਾਂ। ਕਵੀਆਂ-ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਣ ਪੁੱਛਦਾ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਾਰਮਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਢਿੱਡ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਭਰਦੇ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵਕਤ ਤੇ ਵਣਜ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤਾਨ ਸਿੱਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਨਾਖਤ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਅ ਉੱਤੇ ਚਿੰਤੀ ਕਰਨੀ ਪੁੰਨ ਨਹੀਂ, ਫਪਾਰ ਹੈ। ਨਾਅ ਚਮਕਾਉਣ ਦਾ ਝੋਂ ਸ਼ਬਦੇ ਨੂੰ ਟਿਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਇਸਤੋਤਾਲ ਕਰਨਾ ਧਨੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਏਧਰ, ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਹੀ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ। ਜੱਦੋ-ਜਿਹਦ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹੋਣਗੇ। ਦਿਹਾੜੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪਿੱਠ ਸਿਰ ਪਰੀ ਲੋਕਾਈ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਪੁਰੋਹਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਕੁਝ ਭਾਰੂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਬ ਫੜੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਨੂੰ ਸੁਚਣ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਵਰਤਾਰੇ ਪੂਰਾ ਜਹਾਜ਼ ਫੁੱਫ ਦੇਣਗੇ। ਕੱਮਾਂ, ਜਾਤਾਂ ਜਾਂ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਢਿੱਡ ਭਰ ਔਦਾਜ਼ ਛੱਡਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਚੰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ, ਚੰਗੇ ਗੀਤ ਸੁਣਨ ਨਾਲ, ਚੰਗੀਆਂ ਵਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਡਨ-ਡਨ ਧੋਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮਾਨਣ, ਸਮਝਣ ਤੇ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸੋਚੀ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਕੇਸੇ ਵੀ ਹੋਣ, ਜਿਉਣ ਦੇ ਖਾਥ ਮੁੱਕਣੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੇ। ਚੰਗੇ ਖਾਥ ਬੀਜਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜੀਉਣ ਦੇ ਖਾਥ ਬੀਜੀ ਜਾਈਏ ਐਸਾ ਬੀਜਣਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੁਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਤੀਸਰੀ ਖਿੜਕੀ

ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ ਸੰ. 144, ਮੁੱਲ : 250 ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੂਬਰੂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਘੱਟ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਅਤੇ ਜਾਂ ਨਿਰਲੇਪ ਸੱਚ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ ਦਾ ਤਾਣਾ ਬੁਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੱਚ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰਚਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਸਚਾਈ ਦੀ ਪੁੱਠ ਕਿਵੇਂ ਚਾੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ ਦੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਤੀਸਰੀ ਖਿੜਕੀ' ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਸਮੇਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਅਲੰਚਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਤੀਸਰਾ ਨੇੜ ਖੌਲ੍ਹਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਰਲੇਪ ਸੱਚੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਸ਼ਕਤੀ, ਖੰਡ-ਖੀਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਨਿੱਕ ਹੋਈਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਪਰਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਤਕਰੀਬਨ-ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ ਦੀ 'ਤੀਸਰੀ ਖਿੜਕੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਮ ਪਰਵਾਰਕ ਗਲਤੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਸਲਨ ਮਰਦ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਂਡੇ ਡੱਫਰ ਕੇ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ (ਉਹ ਮਰਦ ਵੀ ਕੁਝ ਲੱਗਦੇ), ਔਰਤ ਦਾ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਤਨ ਦਾ ਸਾਥ ਤਾਂ ਹੀ ਸੁਖਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ (ਉਹ ਰਾਤ), ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਖਿਆਲੀ ਦੇ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਬਦਹਾਲੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਭਾਰ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲਈ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਿੱਊ ਪਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣ (ਕੋਈ ਤਾਂ ਹੈ), ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਆਪਸੀ ਬੋਲ-ਬੁਲਾਰਾ ਤਾਂ ਚੱਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਤੀ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਨੂੰ ਖਿਲਕੁਲ ਖੁਦਮਾਸਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਆਪ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰੀ ਜਾਵੇ, ਅੰਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਮਾਪੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਔਰਤ-ਜਾਤੀ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸਹਿਣੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਫੋਕੀ ਆਕੜ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜੀ ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਰਗਾ ਹੁਣ—), ਨਿਖੱਟ ਪੁੱਤ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਬੜੀ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਪਤਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਅੱਠ ਵੀ ਵਾਰ ਵਿਆਹ ਵਰਗੇ ਅਨਿਮ ਮਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤੀ ਫੈਸਲੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਇਕ ਦਾਅ ਹੋਰ), ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀ-ਛੋਟੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਆਪਸੀ ਮਨ-ਮੁਟਾਵ ਅਤੇ ਪਿਉ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਲਾਲਚ (ਹੋਰ ਵੱਡ

'ਤੀਸਰੀ ਖਿੜਕੀ' 'ਚੋਂ ਝਾਕਦੀਆਂ ਪਰਵਾਰਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ

ਨਹੀਂ), ਸਾਧ/ਸਾਧਵੀਆਂ ਦੇ ਡੋਰਿਆਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ, ਸਕੀ ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਨੀਚ ਹਰਕਤ (ਇਕ ਹੋਰ ਟਿਕਾਣਾ), ਸਧਾਰਨ ਪਰਵਾਰ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਬੁਝਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ (ਖਲਾਅ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦੇ ਹਿਸ਼ਤੇ), ਮਾਮੇ ਦੇ ਮੁੱਢੇ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ 'ਤੇ ਭੈੜੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣਾ, ਆਪ ਲੱਭੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦਾ ਵੀ ਗਲਤ ਨਿਕਲਣਾ (ਤੀਸਰੀ ਖਿੜਕੀ), ਕੱਚੀ ਉਮਰ ਹੀ ਮਾਂ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਵੱਲੋਂ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੋਕਸ ਬਸਦ ਤੋਂ ਹੀ ਨਫਰਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਲੜਕੀ ਆਪਣੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੁੱਖ ਮਾਨਣ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਤੂੰ ਇਜ ਨਾ ਕਰੀ), ਆਦਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਔਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਖਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਰਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਖਟਾਸ, ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਸੱਚ ਵੱਲੋਂ ਨੂੰ ਹ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ (ਬੋਲਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਬੋਲਾਂ), ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਅਧੂਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹੁਣ (ਆਪਣਾ ਹੀ ਪਰਛਾਵਾਂ)। 'ਤੀਸਰੀ ਖਿੜਕੀ' ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤਕ ਕਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਤੱਥ ਹੀ ਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਕਿੱਠੇ' ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਮੁਹਾਰਤ, ਕਲਾ, ਸ਼ੈਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪੁਸਤਕ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਉਪਰੰਤ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੁਕਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਾਕ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਸੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਕਹਿਣਾ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਸੰਬੰਧੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਕਹਾਣੀ 'ਉਹ ਮੇਰਾ ਵੀ ਕੁਝ ਲੱਗਦੇ' ਦਾ ਮੁੱਢ ਇਹਨਾਂ ਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, "ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਸੱਟ ਦਾ

ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੌਢੀ

ਨਾਟਕ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਨੀਂਦ ਆਉਣ ਦਾ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਇਹ ਨਾਟਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਪਰ—

—। ਇਹ ਵਾਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਪਾਠਕ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਉਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤ ਲਈ ਕੌਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਅਣਹੋਈ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ 'ਤੂੰ ਇਜ ਨਾ ਕਰੀ' ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ ਮੇਰੇ ਸੁਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੱਚਾਇਤ ਆਉਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਫਿਕਰਾਂ ਨਾਲ ਪਾਸੇ ਮਾਰਦਿਆਂ ਹੀ ਲੱਖੀ ਹਾਂ। ਪਾਠਕ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪਾਤਰ ਕੌਣ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਔਰਤ, ਉਸ ਦੇ ਸੁਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਪੱਚਾਇਤ ਕਿਉਂ ਆਉਣੀ ਹੈ? ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਉਹ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਹੋਰ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਵਾਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧੇਰੇ ਰੁਚੀ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। "ਕੋਈ ਵੀ ਕੁੜੀ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇ" ਦਾ ਪਰਦਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ"; "ਪਾਪਾ ਮੇਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਦੀਆਂ ਸੋਕਸ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੇ ਮਾਰਿਆ" ਆਦਿ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਇੱਕੋ ਸਾਰੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ

ਅੰਤ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਕਹਾਣੀ ਸਫਲ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਾਠਕ ਉਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸੋਚਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਵੇ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਾਤਰ ਸੰਬੰਧੀ ਇਹ ਜਿਗਿਆਸਾ ਬਣੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ? 'ਕੋਈ ਤਾਂ ਹੈ' ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਮਤਰੇਆ ਮੁੰਡਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੰਤੋਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਕਹਾਣੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਠਕ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਸੰਤੋਖ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ? ਕੀ ਉਸ ਕੋਲ ਰੁੱਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਪਾਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕਲਾ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਸੰਖੇਪਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ? ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਲਾਤਮਿਕ ਛੋਟਾਂ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖ 'ਤੇ ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਤੀਸਰੀ ਖਿੜਕੀ' ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। "ਮੈਨੂੰ ਨੋਕਰੀ ਤਾਂ ਲੱਗ ਲੈਣ ਦਿਓ—ਕਿਉਂ ਘਰੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਏਨੀ ਕੁਝ ਕਹਾਣੀ ਕੀ ਹੈ।" (ਬੋਲਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਬੋਲਾਂ), "ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਪੀਰਸ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੋਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਬਾਲਕੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।" (ਤੂੰ ਇਜ ਨਾ ਕਰੀ), "ਉਹ ਦਿਨ ਸੋਇਹ ਦਿਨ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸੋਕਸ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਸੋਕਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਠੰਢਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।", ਮੇਰਾ ਹੁਸਾ ਵੀ ਮੇਰੀ ਉਦਾਸੀ ਵਰਗਾ ਢਿੱਕਾ ਹੁੰਦਾ। (ਉਹ ਮੇਰਾ ਵੀ ਕੋਈ ਹੈ।) ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੁਝ ਵਰਤਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਮਨੋਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ 'ਉਹ ਮੇਰਾ ਵੀ ਕੁਝ ਲੱਗਦੇ' ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉ, 'ਕੋਈ ਤਾਂ ਹੈ' ਦੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਘਰਸ਼, 'ਕੋਈ ਹੋਰ ਟਿਕਾਣਾ' ਦੀ ਮਿਨਾਕਸ਼ੀ, ਤੀਸਰੀ ਖਿੜਕੀ ਦੀ ਨਾਇਕਾ, 'ਤੂੰ ਇਜ ਨਾ ਕਰੀ' ਦੀ ਸੁਮਨ ਆਦਿ।

ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ 'ਤੀਸਰੀ ਖਿੜਕੀ' ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਹਾਣੀ 'ਤੂੰ ਇਜ ਨਾ ਕਰੀ' ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਮਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਹੱਦਦਾਰ ਹੈ।

ਏਨੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲਟਕ ਗਈਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ ਨੇ 'ਤੀਸਰੀ ਖਿੜਕੀ' ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਕਲਾਕਾਰੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਿਖਣ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਕੋਲ ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜ਼ਖੀਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੜ੍ਹਕਰਵੀ ਨਸ਼ਰ ਨਾਲ ਗੰਗਿਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਘੱਠ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਲਿਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ 12 ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਰਜ ਹਨ ਅਤੇ 142 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਅਲੰਚਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਜੋ ਖੇਰ ਮਕਦਮ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹੱਦਦਾਰ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਗੀਵਿਉ

ਗਵੱਈਆਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲੀ ਦਾ ਗਵਾਰ ਹਰਿਆਣਾ

ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਪੰਨੇ : 120, ਮੁੱਲ : 225 ਰੁਪਏ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੌਜਵਾਨ ਲੇਖਕ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਦੀ ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗਵੱਈਆਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲੀ' ਦਾ ਗਵਾਰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਆਉਣੇ ਹੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉੱਚਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਹਰਿਆਣਾ ਸੂਬਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਕਸਬਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਇਲਾਕਾ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਹਵਾਰ ਇਲਾਕਾ ਵੀ ਹੈ। ਨਿਮਾਣਾ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਮਾਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕਾਸ ਮੰਚ ਹਰਿਆਣਾ (ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਲੇਠੀ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ 'ਸੰਧੂਰੀ ਅੰਬੀਆਂ' ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੁਆਬੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਸਬੇ ਹਰਿਆਣਾ ਬਾਰੇ ਭੂਗੋਲਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ, ਬੋਲੀ, ਚੋਆ, ਨਿਗਰ, ਨਾਲਿਆਂ, ਚਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣਾ ਕਸਬੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ-ਗਿਰਦ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਸਤਾਂ ਅੰਬ, ਸ਼ਹਿਤੂਤ, ਬਦਾਨਾ ਅਤੇ ਕੰਬਲ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਸਬਾ ਹਰਿਆਣਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਰਨੈਲੀ ਬਘੇਲ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਬਾਗ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਗੋਡਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਲੇਖਕ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਵਰਣ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫਲਸਫ਼ਾ ਖੁਸ਼ਮ ਕਰਦਾ ਲੇਖ 'ਮੈਂ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ' ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਡਤ ਜਗਤ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ, ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਦਾ ਗੀਤ, ਅਹਿਮਦ ਕੁਰੇਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਦੂਜੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

— ਤੇਜਿੰਦਰ ਚੰਡੀਰਕ

ਕੋਸੀ ਕੋਸੀ ਪੁੱਛ

(ਮਿਨੀ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) ਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੁੰਡੀ ਕਲਾਂ ਮੁੱਲ-200 ਰੁਪਏ ਸਪਰੇਡ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੁੰਡੀ ਕਲਾਂ ਪੇਂਡੇ ਵਜੋਂ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਕੱਲ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭਾਬਾ ਦਵਤਰ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਅਵਸਥ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਿੰਦਰ ਚਲੰਤ ਸਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਲਿਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੇਖ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਨਾਂਅ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਛਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਿਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕੋਸੀ ਕੋਸੀ ਪੁੱਛ' ਭਾਵੇਂ ਬਿੰਦਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉਹਨੂੰ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹ ਲੇਖਕ ਤਸਲੀਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਿੰਦਰ ਲੋਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਡੰਡਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਸਮਾਜਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਕਲਮ ਦਾ ਰੁਖ ਅਕਸਰ ਹੀ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਵਾਪਰਦੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਵੱਲ ਕੇਂਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ, ਉੱਚ-ਨੀਚ, ਭਿੰ-ਭੇਦ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਦਾ ਨਸ਼ੀਆਂ ਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸਿਵਿਆਂ 'ਤੇ ਗੁਰ ਪੈਣਾ, ਬਾਕੀ ਬਚਦੀ ਪੜ੍ਹਾਕੂ ਜੁਆਨੀ ਦਾ ਚੰਗੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰ ਜਾਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ, ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਹਾਲਤ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਹਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇ ਪੱਖੋਂ ਉਮਦਾ ਹਨ। ਕੁਝ ਕੁ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਮਾਣਮੱਤੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ

(ਜੀਵਨੀ) ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਮਿਆ ਮੁੱਲ : 295, ਪੰਨੇ : ਸੱਚਿੱਤਰ : ਸੁਜਿਲਦ : 124 ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਮਾਣਮੱਤੀ ਮਹਾਰਾਣੀ 'ਜਿੰਦ ਕੌਰ' ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਅਥਵਾ ਵਸਤੂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ ਸੰਬੰਧਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੁਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ : ਸਿੱਖ ਦਾ ਪਰਦਾ ਪਦ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਘਟਨਾਵਾਂ 2 ਕੰਵਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਵਾਰ 3. ਜੰਗਨਾਮਾ, ਹਿੰਦ-ਪੰਜਾਬ, ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ 4. ਕਿੱਸਾ ਵਾਰ ਜਾਂ ਜੰਗਨਾਮਾ 5. ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਕਲਕੱਤਾ 6. ਰੰਗ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦਾ 7. ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਖਾਤਰ ਪੁਸ਼ੇਰ ਹੋਣਾ. ਵਸਤੂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ, ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਵਾਰਤਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪੰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮਾਹਿਮਮ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਨਾ 103-124 ਤੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭੁੱਲੀਆਂ-ਵਿੱਸਰੀਆਂ (ਕੋੜੀਆਂ ਯਾਰਾਂ) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚੇਤੇ ਆਉਣਾ। ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀਆਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ : ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਪਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤੂ ਵੇਰਵੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਨਾ 21 ਉੱਪਰ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ (The king of lost Kingdom) ਵੀ ਹੈ। ਛੋਟਾ ਬੰਦੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪਿਛੋਂ ਪੰਨਾ 26-27 ਉੱਪਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਪਦਚਿੰਨ੍ਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਰਜ ਹਨ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ।

ਲੇਖਕ ਕੇਂਦਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਵਸਤੂ-ਵੇਰਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੇਟੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਪੰਨਾ 29 ਉੱਪਰ 'ਜੰਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ' (1845-46) ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਉਸ ਨੇ 'ਜੰਗਨਾਮਾ ਹਿੰਦ-ਪੰਜਾਬ-ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ' ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਿੱਸਾ, ਵਾਰ ਜਾਂ ਜੰਗਨਾਮਾ ਆਪਣੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਗਲੇ ਭਾਗ ਦੀਆਂ ਜੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹਨ : ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਦੀ ਕਲਕੱਤਾ ਮਿਲਣੀ, ਰੰਗ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਖਾਤਰ, ਕਿਸਮਤ, ਰੱਡ-ਬੀਤੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ-ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ, ਸੂਰਮੇ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ, ਅਣਖ ਪੰਜਾਬ ਦੀ, ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਆਉਣਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਝੜਪ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਦਕੀ ਲੜਾਈ 18 ਵੀਂ ਸਦੀ, 'ਪਾਪਾ ਮੇਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਦੀਆਂ ਸੋਕਸ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੇ ਮਾਰਿਆ' ਆਦਿ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਇੱਕੋ ਸਾਰੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ

ਤੂੰ ਨਿਹਾਲਾ ਨਾ ਬਣੀਂ

(ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) ਸ਼ਵਾਲ ਧਾਮੀ ਪੰਨੇ-176, ਮੁੱਲ-250 ਰੁਪਏ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਇਹ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਦੋ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2013 ਵਿੱਚ ਸ਼ਵਾਲ ਧਾਮੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਤੂੰ ਨਿਹਾਲਾ ਨਾ ਬਣੀਂ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮਕਬੂਲ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ 2017 ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਅਤੇ 2022 ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਛੇ ਨੀਮੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚਲੀਆਂ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਲ ਤੇ ਸਹਿਜ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸਮੋਈ ਬੈਠੀ ਹੈ ਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕਲਾ ਇਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਮ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਵਾਲ ਧਾਮੀ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵੀ ਵਕਤੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣੇ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਨਾਲ ਚਿਤਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਮਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਉਜਾਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਾਣਮੱਤੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ

ਪਹਿਲੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਬਣਿਆ ਹੈ। 'ਤੂੰ ਨਿਹਾਲਾ ਨਾ ਬਣੀਂ' ਨਾਮਕ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨਿਹਾਲਾ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਅਧੀਨ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਹ ਵਰਤਾਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਰੁਹ-ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਦੀ ਚਾਹ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਇਹਨਾਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਜਿਥੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਵੱਲ ਵਧਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਚਿਤਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਦੇਸੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਹਾਲਾ ਬਣਨ ਨੂੰ ਇਕ ਗਾਲ਼ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚੀ ਗਾਰੀ ਭੂਤਕਾਲ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਿਰਜਣ ਵਿੱਚੀ ਗਾਰ

ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਬੈਠਕ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਇਕੱਠਤਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਬਲਬੀਰ ਪਰਵਾਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਿੱਛੜੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਮਿੱਟ ਮੈਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਫਿਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪੜ੍ਹੀ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਦੇ ਮਤ ਸਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ-ਮਹਿਲਾ ਕੁਸ਼ਤੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਧਰਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਐੱਨ ਸੀ ਐ ਆਰ ਟੀ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘ ਨੇ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਜਿੰਨਾ ਅਰਥੀ ਵਾਹ ਲਏ, ਇਹ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਮਾਜ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣਾ ਹੋਗਾ।

ਡਾ. ਮੇਘਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਪੰਥੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ' ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵੱਡਮੁੱਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਰਤ ਹੈ। ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਝੋਂਬ ਵੀ ਦਰਜ ਹਨ। ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਨੱਤ ਨੇ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਚੇ ਲਹਿਰ ਦਾ ਬੱਚਿਕ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚੋਖਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਸਰ ਕਰਕੇ 1984 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ-ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਗਾਮੀ ਹੈ। ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਉਠ੍ਹੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ।

ਡਾ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗੋਟੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਦਾ ਬਦਲ ਖੱਬੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਤਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਉਭਾਰ ਨਾਲੋਂ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਪੁਨਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਡਾ. ਮੇਘਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ, ਨਕਸਲੀ ਰਸਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਬਲਬੀਰ ਪਰਵਾਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਮੇਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਭੂਮੀਗਤ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਕ ਬਦਲਾਅ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਬੰਧਤ ਸਿੱਖ ਚੀਮਾ ਨੇ ਚਲਾਈ।

'ਗਵੱਈਆਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦਾ ਗਵਾਹ : ਹਰਿਆਣਾ' 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਡੱਲੇਵਾਲ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਡੱਲੇਵਾਲ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗਵੱਈਆਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦਾ ਗਵਾਹ : ਹਰਿਆਣਾ' 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਡਾ. ਹਰਵਾਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਿੰਦਰ ਨਿਮਾਣਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਸਬੇ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਾਡੇ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਾ ਨੂੰ ਸਦੀਵਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਗੌਰਵਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਮੋਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਿੰਦਰ ਨਿਮਾਣਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਭੂਗੋਲ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਣਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਕਸਬਾ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਇਲਾਕਾ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਾ ਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਖੂਬੀਆਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਤੇ ਲੋਕ ਬਾਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ. ਅਰਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖੁਰ ਨੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਮਾਣਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਹਰਿਆਣਾ ਕਸਬੇ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਨੀਝ ਨਾਲ ਘੱਖਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਰਾਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਿੰਦਰ ਨਿਮਾਣਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸੰਗੀਤ, ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ, ਮਿਸਲ ਕਾਲ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਗਵਾਹ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਸ਼ਮੀ ਨੇਗੀ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਪਹੁੰਚੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਵਰਿੰਦਰ ਨਿਮਾਣਾ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਸ਼ੁੱਭ ਵਾਸਤਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੈਂਚ ਦਾ ਸੋਚਾਲਨ ਪ੍ਰੋ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਬੂਬੀ ਕੀਤਾ।

'ਐਥੇ ਕੁ ਪਿੰਡ ਹੁੰਦਾ ਸੀ-ਨਿਹਾਲਪੁਰ' 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਗੋਸ਼ਟੀ

ਦੁਸ਼ਹ-ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੁਸ਼ਹ-ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਉਘੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, "ਐਥੇ ਕੁ ਪਿੰਡ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਨਿਹਾਲਪੁਰ" ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਚਰਚਾ ਗੋਸ਼ਟੀ ਦੁਸ਼ਹ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਲੀ ਨੇ "ਐਥੇ ਕੁ ਪਿੰਡ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਨਿਹਾਲਪੁਰ" ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਪ੍ਰੋ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਹਾਣੀ

ਵਾਯੋਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਉਸਰ ਰਹੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਤੇ ਬੰਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਇਸ ਨਵ ਪੁੱਜੀਵਾਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰੁਝਾਨਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਚਾਰ ਲੇਖਿ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਸੱਥਾਪ ਅਤੇ ਸੱਥਾ ਤੇ ਬੋਲਣ ਵਿੱਚ ਪਿਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਸਹਿਜ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਆਈ ਅਸਹਿਜਤਾ ਦੇ ਵਿਖਿਆਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੀਮ ਵੀ ਸਮਕਾਲ ਦੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਆਏ ਪੰਜਾਬੀ ਜਨ ਜੀਵਨ, ਸੁਚਨਾ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿੱਚ ਰੁੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ,

'ਕੱਕੀਆਂ ਕਣੀਆਂ' 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਬਰਨਾਲਾ : ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਸਿਰਜਣਾ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ (ਰਜਿ.) ਬਰਨਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਸਥਾਪਨਾ ਐੱਸ. ਡੀ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਨਾ ਮੈਨਨ ਦੀ ਪਲੇਟੀ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ 'ਕੱਕੀਆਂ ਕਣੀਆਂ' ਦਾ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਅਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਸਿੱਖ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਡਾ. ਮੋਹਨ ਤਿਆਗੀ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਐੱਸ. ਨਸੀਮ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਭਾ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅੱਠਵਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਲੋਕ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ 84ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਨਾ ਮੈਨਨ ਦੀ ਪਲੇਟੀ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ 'ਕੱਕੀਆਂ ਕਣੀਆਂ' ਦਾ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਅਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੋਂਡਰ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ। ਪੁਸਤਕ ਉੱਪਰ ਡਾ. ਗਗਨ ਸੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੀ ਕਵਿਤਾ ਲੈਅ-ਸੁਰ ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਡੂੰਘਾਈ ਅਤੇ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪ੍ਰਯੋਗਵਾਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ। ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਨੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਦੀ ਵਿਸ਼ਾ ਚੋਣ ਕੁਦਰਤੀ ਭਾਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਅਤੇ ਰਸੋਈ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਜਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਮੈਟਾਫਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰਾ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਸੰਜਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹ ਲਘਾਂ ਵਾਲੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਮੋਹਨ ਤਿਆਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਹਰ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪੇਂਡ ਨਵਾਂ ਰਸਤਾ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਗੋਰਵਰ, ਐੱਸ. ਨਸੀਮ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮ, ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਭਦੋਂਦ, ਸੁਖਪਾਲ ਕੌਰ ਬਾਠ, ਅਕਿੱਤੀ, ਇੰਦਰਵੀਰ ਕੌਰ ਸੰਘੜਾ, ਵੀਰਪਾਲ ਮੋਹੁਲ ਬਠਿੰਡਾ, ਕੁਲਵੀਰ ਕੌਰ, ਜੋਤੀ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੋਗਾ, ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਬਰਾੜ ਆਦਿ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੰਚ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਡਾ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਰੂਬੀ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ।

ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮਨ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ

ਮੋਮਨੋਬੇ : ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਡਮੀ, ਕੋਲੀਡੋਰੀਆ (ਵਿਪਸਾਅ) ਵੱਲੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਰਦਾਰ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮਨ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮਨ-ਭਾਉਂਦੇ ਬੋਸ ਸਾਥੀ ਕੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਦਾਰ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮਨ ਉਮਰ ਦੇ 97ਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਿਪਸਾਅ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਰਿਹਾ। ਸਰਦਾਰ ਮੋਮਨ ਨੂੰ ਵਿਪਸਾਅ ਵੱਲੋਂ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਸਿਰਥੋ ਵਜੋਂ ਲਈ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਬੀ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਲਾਜ, ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਦਿਆਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਨਿੰਬਰਵੀ ਨੇ ਇਸ

ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਮੋਮਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੋਮਨ ਜੀ ਦੇ ਕੁਝ ਮਨ-ਭਾਉਂਦੇ ਬੋਸ ਸਾਥੀ ਕੀਤੇ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਬੀ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਮੋਮਨ ਦੀ ਨਿੱਖੀ ਬਖਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਪਸਾਅ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮਨ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਰਦਾਰ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮਨ ਦਾ ਜਨਮ ਅਣਵੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲੋਗੜੇਆ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੁੱਢ-ਫੁੱਟ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬਰਮਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਰਹੇ। ਜੰਗ ਮੁੱਢਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਿੱਤਾ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਹੋਂਡਲੂਮ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਤਕ ਨਿੱਕੀ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 1984 ਤੱਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

‘ਇਕ ਮਜ਼ਾਰ ਹੋਰ’ ਰਿਲੀਜ਼

ਮਾਨਸਾ-ਅਨੋਮਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਲ 2022 ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਭਾਗ-2 ਦੀ ਸੰਪਾਦਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਇਕ ਮਜ਼ਾਰ ਹੋਰ' ਲੇਖਕ ਪਾਠਕ ਮੈਂਚ ਮਾਨਸਾ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗਾ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ 'ਚ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਜੋਗਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੋਮਨ ਦੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ 'ਚ 15 ਨਵੇਂ-ਪੁਰਾਣੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਜਸਬੀਰ ਢੰਡ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਨੋਮਨ ਬਹੁਪੱਖੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਹਰ ਵਿਧਾ 'ਤੇ ਚੰਗਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੋਮਨ ਆਪਣੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਦਾ ਕਾਰਜ

ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਜੋਗਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ 'ਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁਰੂ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਰਜ ਹਨ, ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਲੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ। ਯੂ ਐੱਸ ਏ ਤੋਂ ਆਏ ਇੰਜ: ਕ੍ਰਾਂਤੀਪਾਲ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੋਮਨ ਨੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਏ ਕੁੰਵਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਾਣ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅੰਤ 'ਚ ਅਨੋਮਨ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ।

ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਹਰਿਆਣਾ ਇਕਾਈ ਦਾ ਇੱਕ-ਰੋਜ਼ਾ ਅਜਲਾਸ

ਸਿਰਸਾ-ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ (ਪੁਲੇਸ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਪੁਲੇਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ, ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲੇਸ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋ, ਡਾ. ਅਮੋਕ ਭਾਟੀਆ, ਕਾ. ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲੇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਸੁਭਾਸ਼ ਮਾਨਸਾ ਅਤੇ ਜੈ.ਐੱਸ. ਯਾਦਵ ਮੋਮੋਗੀਅਲ ਟਰੇਸਟ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਡਾ. ਮੋਹਿਤ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੋਜ਼ਾ ਇਜਲਾਸ ਯਾਦਵ ਪਰਮਸ਼ਾਹਾ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ, ਸਰਬ-ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਵਿ-ਗੋਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੋਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਡਾ. ਅਤੁਲ ਯਾਦਵ ਵੱਲੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਰਬ-ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤਕ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਾ. ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤਕ ਅੰਦੋਲਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਹਰਤੀ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਗੋਵਿੰਦ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੇਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲੇਖਣ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਣ ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਿਆਂ ਲਈ ਲਿਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਨਾ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇਵ ਵੱਲੋਂ ਸੰਚਾਲਿਤ ਦੂਜੇ ਸੋਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਲੇਖਕ ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਡਾ. ਪਾਲ ਕੌਰ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਤਨਵੀਰ

ਪਾਰਕਾਂ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ

ਕਿਤਾਬਾਂ

7 ਮਈ ਦੇ ਐਤਵਾਰਤਾ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ। ਗਲਪਕਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ 'ਮੋਮੋਬੀਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ' ਬਹੁਤ ਵੱਡਮੁੱਲੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਵਿਚਲਦੀ ਆਂਸ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤਸਵੀਰ ਤੇ ਝਲਕ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਸਾਹਜਵਾਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਅਦਬੀ ਗੁਣ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਉਹ ਰਚਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਮਾਹਰ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਅਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਵਿਚਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਡਰਨ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਅੰਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਟਿਵਿਊਨ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਛਾਪਣ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਪੂਰ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਿਯ ਸਰੋਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਗ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ। ਡਾ. ਕਾਕੜਾ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਚੁੱਪ ਦੀ ਕਥਾ' ਦਾ ਸੰਤੁਲਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕਾਵਿਕ ਰੰਗ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਖਿੱਡੋਣਾ ਹਨ, ਉਹ ਖਿੱਡੋਣੇ ਰੁਪੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਕੇ ਕਵਿਤਾ ਰਚਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਵਰਗੇ ਪੁਰਾਣੀ, ਸ਼ਬਦ ਸਾਝ ਦਾ ਕੋਟਪੂਰਾ ਸਮਾਗਮ, ਲੇਖਕ-ਪਾਠਕ ਸਮਾਗਮ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ। ਬਰਨਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਯਤਨ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੁਰਿਹਤ ਤੇ ਸ਼ਲਾਯਾਯੋਗ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਜਸਲੀਨ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਵਪੂਰਤ ਹਨ। ਡਾ. ਦੀਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਿਨਾਂ

ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖਤਾਂ ਡਾ. ਦੀਪਤੀ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਅੰਸ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਦੀਪਤੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ (ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ) ਛਪਣ।

ਕੁਲਜੀਤ ਮਾਨ ਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਹ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਪੱਖ 'ਤੇ ਡਾ. ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਖੀਵਾ ਨੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖ ਕੇ ਚੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਮਿਸਲ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੁਣ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਇਕ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਬਦਲਾਅ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

- ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ
3/1751 ਕੋਲਾਜ ਨਗਰ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ

ਸਮਕਾਲ

ਮਿੰਨੀ : ਅਪ੍ਰੈਲ-ਜੂਨ 2023

ਇਸ ਪਰਚੇ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਝ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ 'ਹਾਂਡ ਚੁੱਡਣ ਮੈਂ ਚਲੀ...' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਹਿਰੋਇਨਾਂ ਦੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੇਖਵ (ਕਮਜ਼ੋਰ), ਸੱਭਬਰਗ (ਗੋਗ ਭੋਤ), ਤੁਰਗਨੇਵ (ਭਿਧਾਰੀ), ਓ'ਹੈਨਰੀ (ਈਸਾ ਦਾ ਚਿੱਤਰ), ਖਲੀਲ ਜਿਬਰਾਨ (ਉਕਾਬ ਤੇ ਸੁਰਖਾਬ), ਅਭਿਮਨਉ ਅਨੰਤ (ਸਜਾ), ਦੋਸਤਦੇਵਸ਼ੀ (ਬੱਚ ਦੀ ਆਮਦ) ਅਤੇ ਗੋਸ਼ੀ ਖਾਂ (ਕੋਟੀ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਕੇਸ਼ ਸਾਹਨੀ, ਸੀਮਾ ਜੈਨ, ਸੁਭਾਸ਼ ਨੀਰਵ, ਯੋਗਰਾਜ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਕਾਂਤਾ ਰਾਏ, ਚਾਂਦ ਮੁੰਗੇਰੀ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਅਮਰ ਕੋਰ ਬੋਧੀ, ਸੀਮਾ ਵਰਮਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਰਾਣਾ, ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਲ, ਕਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰੀ, ਜਗਦੀਸ਼ ਕੁਲਗੀਆਂ ਸਮੇਤ ਲੱਗਭੱਗ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪੰਨੇ : 104, ਮੁੱਲ : 40 ਰੁਪਏ, ਸੰਪਾਦਕ (ਆਨਰੇਰੀ) : ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਕੁਲਗੀਆਂ, ਸੰਪਰਕ : 46, ਇੰਪਾਲਦੀਯ ਕਾਲੋਨੀ, ਬਰੋਟਾ (ਮਾਨਸਾ)-151501 (ਫੋ.) 95018-77033

ਅਣੂ : ਜੂਨ 2023

ਇਸ ਨਿਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਸੱਜਰੇ ਅੰਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਖੇਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅੰਗਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਚਿੱਠੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕ ਅੰਗਰ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਲਿੰਗ-ਭੇਦ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਅੰਗਰ ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੋਲੇ ਦੀ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸੱਥੋਂ, ਬਲਦੇਵ ਖਹਿਰਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਕੁਲਗੀਆਂ, ਸੀਮਾ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਇਸ ਅੰਕ 'ਚ।

ਪੰਨੇ : 32, ਸੰ

ਐਤਵਾਰ, 14 ਮਈ, 2023
31 ਵਿਸ਼ਾਖ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 555
ਬਿਕਰਮੀ 2080
ਜਿਲਦ/VOL. : 71
ਅੰਕ/NO. : 343

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SUNDAY, 14 MAY, 2023

ਜਲੰਧਰ

‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ	
ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ (ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ)	0181-5097300
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਭਾਗ	0181-5097302
ਸਾਹਿਤ ਸੰਪਾਦਕ (ਐਤਵਾਰ)	0181-5097305
ਗੋਪੀਗੁਰੂ ਕੁਮਾਰ	0181-5097310
ਵੈੱਬ ਟੀ ਵੀ	0181-5133160

www.nawanzamana.in ਸਕ੍ਰੋ : 12

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ

Regd. No : Pb/JL-123/2021-23, (R.N.I.)-00068/57

E-mail : nawanzamana@gmail.com

www.nawanzamana.in

ਸਕ੍ਰੋ : 12

ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਪਟਕਣੀ, ਕਰਨਾਟਕ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਝੰਡੀ

ਬੋਗਲੁਰ : ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਨਵੀਂ ਉਮੀਦ ਬਣ ਕੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੱਖਣ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਰਾਜ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸੂਬੇ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੱਖਣ ਦੇ ਦੂਰਗ 'ਚ ਇਸ ਜਿੱਤ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਭੀ ਕੇ ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਵਕ ਹੋ ਗਏ, ਉਥੇ ਹਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਜਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤਾਂ ਪੰਜ ਵਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ। 224 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲੀ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 135 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਜਦਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸਿਰਫ਼ 64 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਿਮਟ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਰਣਨੀਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਥਾਨਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਫੋਕਸ ਕੀਤਾ, ਬਲਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ 6-7 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਝੰਡੀ 'ਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੁਭਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਖਾਣਾਂ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਐਲਾਨ 'ਚ ਸੱਤਾ 'ਚੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ।

ਪਹਿਲਾਂ ਗਰੰਟੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਾਂਗੇ : ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ
ਬੋਗਲੁਰ : ਕਰਨਾਟਕ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਵਾਝਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਪੰਨਵਾਦ। ਇਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਨਤ ਵਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਿਹਨਤੀ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਰੰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰੇਗੀ।

ਨਵਰਤ ਦਾ ਬਜ਼ਾਰ ਬੰਦ : ਰਾਹੁਲ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਰਾਹੁਲ ਨੇ 6 ਵਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ 'ਚ ਨਵਰਤ ਦਾ ਬਜ਼ਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਕਰਨਾਟਕ ਨੇ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੇ ਗੱਦਤੁੱਪ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 2023 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਜਿੱਤ ਲਈ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ।

ਇੱਥੇ ਹਿਜਾਬ-ਹਲਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ : ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ
ਕਰਨਾਟਕ : ਕਰਨਾਟਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡੀ ਕੇ ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਵਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਤ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ, ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ 'ਚ ਹਿਜਾਬ-ਹਲਾਲ ਅਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ਬੰਦ ਨੂੰ ਮੁੱਦੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ, ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਹੁਲਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਕਰਨਾਟਕ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਕਲੋਜ਼ ਚੈਪਟਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੱਥੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੈਨੇਜਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਿਰਾਗ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰ ਸਿੰਧਾਰਮਇਆ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ ਇਸ ਦੌਰ 'ਚ ਹੈ।

ਪੰਜ ਗਰੰਟੀਆਂ
ਕਰਨਾਟਕ : ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਗਰੰਟੀਆਂ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਪੰਜ ਗਰੰਟੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ 'ਚ ਗ੍ਰਹਿ ਜੰਤੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ 200 ਯੂਨਿਟ ਫਰੀ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਫਕਸ਼ਮੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 2000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਹੀਨਾ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਨ ਭਾਗਿਆ ਸਕੀਮ ਜ਼ਰੀਏ ਸਾਰੇ ਬੀ ਪੀ ਐਲ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਹੀਨੇ 10 ਕਿਲੋ ਅਨਾਜ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਸਾਲ ਲਈ 3000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਡਿਪਲੋਮਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 1500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸਾਂ 'ਚ ਮੁਫ਼ਤ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ ਦੰਗਲ 'ਚ 'ਆਪ' ਨੇ ਮਾਰੀ ਬਾਜ਼ੀ

- ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਿਕੂ ਨੂੰ 58 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਜਿੱਤ
- ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਬਸਪਾ ਤੀਜੇ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ

ਜਲੰਧਰ (ਸ਼ੋਲੀ ਐਲਬਰਟ, ਰਾਜੇਸ਼ ਥਾਪਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਉੱਭੀ) : ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਚ 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਿਕੂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ 58,691 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਿਕੂ ਨੂੰ 302097 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ, ਜਦਕਿ ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ 243450 ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਹੋਈਆਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਬਸਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸੁੱਖੀ 158354 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇੰਦਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲਾ 134706 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਸੁਸ਼ੀਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਕੌਰ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਿਕੂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 13890 ਦੀ ਬੜ੍ਹਤ ਕਰਤਾਪੁਰ ਤੋਂ ਮਿਲੀ। ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵੈਂਸਟ ਤੋਂ 9500 ਦੀ ਬੜ੍ਹਤ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖਰਪੁਰ ਤੋਂ 8960, ਵਿਲੋਰ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਕੋਟ ਤੋਂ 7 ਹਜ਼ਾਰ, ਨਕੋਰ ਤੋਂ 5211 ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਤੋਂ 273 ਦੀ ਬੜ੍ਹਤ ਮਿਲੀ।

ਮਾਨ ਦਾ ਜਾਦੂ ਚੱਲਿਆ : ਕੇਜਰੀਵਾਲ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਹੈ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਜਾਦੂ ਚੱਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੱਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਕੰਮ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਮੋਹ ਲਾਈ : ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

—ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਚ 'ਆਪ' ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਆਪ' ਆਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਮੋਹ ਲਾਈ ਹੈ। ਸਾਡੀ 14 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਲਏ ਵੈਸਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਲੰਧਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ 'ਤੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਜੋੜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਤੇ ਖਰੋ ਉੱਤਰੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਵਾਲੀ ਸੌਂਪੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ, ਸਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤੀ, ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਿੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਨੇਤਾ ਵੋਟ ਮੰਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੀਟ ਸਾਡੀ ਪੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਹਿਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੋਟਲੀ ਨੇ ਲਾਇਆ ਬਾਹਰ ਪਰਨਾ

—ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਾ ਵਡਿੰਗ ਨੇ ਲੋਕ ਵਤਵੇ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਨੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਤਵੇ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ, ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ, ਸਮਰਥਕਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਿਕੂ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਤਵੇ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ : ਵਡਿੰਗ
—ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਾ ਵਡਿੰਗ ਨੇ ਲੋਕ ਵਤਵੇ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਨੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਤਵੇ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ, ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ, ਸਮਰਥਕਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਿਕੂ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

—ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਾ ਵਡਿੰਗ ਨੇ ਲੋਕ ਵਤਵੇ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਨੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਤਵੇ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ, ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ, ਸਮਰਥਕਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਿਕੂ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਜਨਤਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਘਟੀਆ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ : ਚੀਮਾ

ਜਲੰਧਰ : ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਿਕੂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਘਟੀਆ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰਿਕੂ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਮੋਹ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕੀਤੀ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਆਪ' ਆਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਮੋਹ ਲਾਈ ਹੈ। ਸਾਡੀ 14 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਲਏ ਵੈਸਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਲੰਧਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ 'ਤੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਜੋੜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਤੇ ਖਰੋ ਉੱਤਰੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਵਾਲੀ ਸੌਂਪੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ, ਸਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤੀ, ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਿੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਨੇਤਾ ਵੋਟ ਮੰਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੀਟ ਸਾਡੀ ਪੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਹਿਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅੱਜ-ਨਾਮਾ

ਪਾਰਟੀ ਆਪ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਸੀਟ ਜਿੱਤੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੈ ਗਈ ਸੱਟ ਬੋਲੀ।

ਯਤਨ ਅਕਾਲੀਆਂ-ਬਸਪਾ ਵੀ ਬੜੇ ਕੀਤੇ, ਖੱਟੀਆਂ ਸਕੇ ਨਹੀਂ ਖਾਸ ਉਹ ਖੱਟ ਬੋਲੀ।

ਭਾਜਪਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਵੋਟ ਆਈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਚਣ ਤੋਂ ਉਹ ਸੀ ਖੱਟ ਬੋਲੀ।

ਪਾਰਟੀ ਆਪ ਨੇ ਮਾਰ ਲਈ ਮਾਰ ਤਕੜੀ, ਤੰਦਾਂ-ਸੰਗਲ ਗਈ ਸਾਰੇ ਉਹ ਕੱਟ ਬੋਲੀ।

ਆਇਆ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦੋਂ ਹੋ ਲੋਕ ਫਤਵਾ, ਲਿਆ ਮੈਦਾਨ ਫਿਰ ਆਪ ਨੇ ਮਾਰ ਬੋਲੀ।

ਜਿਹੜੇ ਦਾਅਵੇ ਹਵਾਈ ਸਨ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ, ਫੁੱਧ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਬੋਲੀ।

-ਤੀਸ ਮਾਰ ਖਾਂ

ਨਾ 'ਬਜ਼ਰਗ ਬਲੀ' ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਸਾਥ ਨਾ 'ਡਬਲ ਇੰਸਟ' ਚੱਲਿਆ

ਕਰਨਾਟਕ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਚਾਰ ਕੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀ। ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕੇ ਜਦ ਡਬਲ ਇੰਸਟ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਗਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਵੀ ਦਾਅ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਬਜ਼ਰਗ ਬਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਾਰਾਇਆ, ਪਰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅ ਚਿੱਤ ਹੋ ਗਏ। ਕਾਂਗਰਸ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ। 224 ਮੈਂਬਰੀ ਅਸੈਂਬਲੀ 'ਚ ਬਹੁਮਤ ਲਈ 113 ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਥਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਿਜਾਬ ਵਾਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨਾਟਕ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਜ਼ਰਗ ਦਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਹਿਜਾਬ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿਜਾਬ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ

ਕੇਹਰ ਸ਼ਰੀਫ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

ਜਲੰਧਰ : ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਦੇ ਸਨੌਹੀ ਤੇ ਲੋਕ ਕੇਹਰ ਸ਼ਰੀਫ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਉਹ 73 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਰਮਨੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਟੈਟ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪ੍ਰੈਲ 2023 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੋਮਾ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਸਤਾਲ ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਤਨੀ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ, ਦੋ ਬੇਟੀਆਂ ਤੇ ਇੱਕ ਬੇਟਾ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਹਰ ਸ਼ਰੀਫ ਉਥੇ ਕਾਲਮ ਨਵੀਂ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ 'ਅੰਗਰੇਜ਼' ਦੇ ਭਰਾ ਸਨ। ਦੋਸ਼ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਪਰਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗਹਿਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੇਹਰ ਸ਼ਰੀਫ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਬਲਾਚੋਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਠਠਿਆਲਾ ਵਾਰਾਂ ਦੇ ਜੰਮਪਾਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ 'ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਅਣਖੀ ਇਬਰਾਹੀਮਪੁਰੀ, ਯੂ ਕੇ ਤੋਂ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਲੀਆ, ਪਰਮਜੀਤ ਸੰਧਾਲੀਆ, ਕੇ ਸੀ ਮੋਹਨ, ਨਜ਼ਰੀਤ ਧੀਰ, ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਔਲਖਾ, ਸਰਵਣ ਸ਼ਰਫ, ਹਰੀਸ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਅਮਰ ਜਿਓਤੀ, ਜਸਵੀਰ ਦੂਦਾ ਤੇ ਹਾਲੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਗੀਦਰ ਬਾਠ ਨੇ ਗਹਿਰਾ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਾਕ ਨੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ 198 ਭਾਰਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ

ਆਟਾਰੀ : ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਤਹਿਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 198 ਭਾਰਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਦੋਹ ਰਾਤ ਵਾਗਰਾ-ਆਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ ਸਮੇਂ ਵਤਨ ਪਰਤੇ। ਵਾਗਰਾ-ਆਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ ਵਿਖੇ ਰੀਟਰੀਟ ਸੈਮੇਨਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰੱਜਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਰਾਚੀ ਸਥਿਤ ਮਲੀਰ ਦੇ ਲਾਂਡੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਿਛਲੇ 18 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 30 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਸਨ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਰਸਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਫੜਦੇ ਹੋਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਆਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀ ਕਸਟ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਪੁਕਿਰਿਆ ਮੁਕੱਦਮੇ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉੜੀ 'ਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਨਾਕਾਮ
ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ : ਸ਼ੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਉੜੀ ਸੈਕਟਰ 'ਚ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਘੁਸਪੈਠ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਬਲ ਸੈਨਾ ਦਾ ਜੋ ਸੀ ਓ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਪਤਤਾ 'ਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਤਕ ਕੋਈ ਬਾਹੁਲਾ ਦੇ ਉੜੀ ਸੈਕਟਰ 'ਚ ਘੁਸਪੈਠ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਚੌਕਸ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

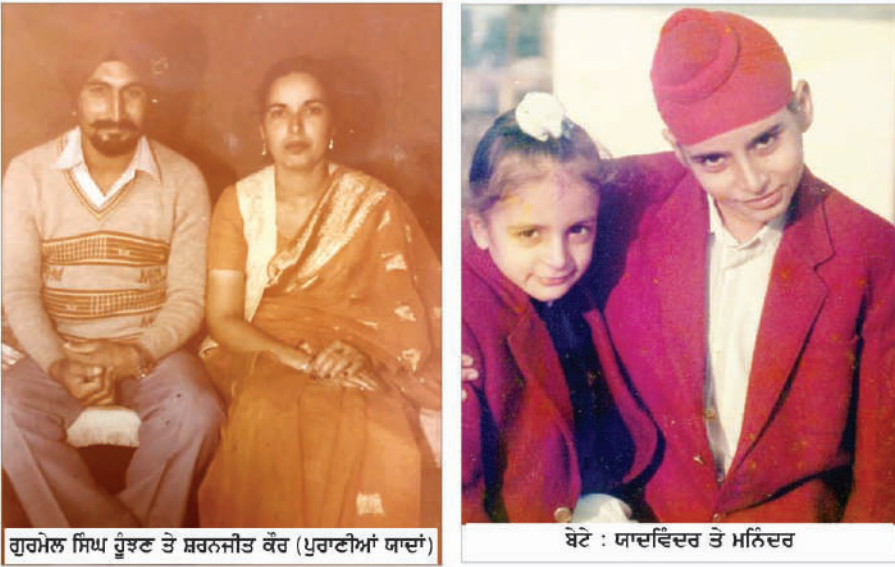

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ

ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਝਣ
ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਵੱਲੋਂ : ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਜਿ. 503 ਲੁਧਿਆਣਾ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ

ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਐਡਵੋਕੇਟ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ

ਰਾਮ ਚੰਦ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ

ਕਰਤਾਰ ਰਾਮ

ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਲੜਾ

ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ (ਪਤਨੀ)

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਪੁੱਤਰ)

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ

ਵੱਲੋਂ : ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਬਲਾਕ ਮਲੌਦ

 ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸਿਮਲਖੇੜੀ ਸ਼ੱਕਰ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਵਲਾਕ ਮਲੌਦ	 ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਝਣ ਪੰਚੋਰਖੇੜੀ	 ਰਿਣਾ. ਪ੍ਰਿੰਸੀ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸਰਦਾਰਾਂ	 ਜੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਿਰਥਲਾ	 ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ ਸਿਮਲਖੇੜੀ
 ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸਰਦਾਰਾਂ	 ਸੁਦਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸਿਆੜ	 ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਚੋਰਖੇੜੀ	 ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਮੋਹਲੀ ਸਿਆੜ	 ਸਾਪੂ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਸਿਆੜ
 ਨਠੰਤਰ ਸਿੰਘ ਪੰਚੋਰ ਖੇੜੀ	 ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸਰਦਾਰਾਂ	 ਹਰਵੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸਰਦਾਰਾਂ		

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ

 ਕਰਤਾਰ ਭੁਆਣੀ	 ਅਰੁਣ ਮਿੱਤਰਾ	 ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ	 ਡੀ ਪੀ ਮੋੜ	 ਰਮੇਸ਼ ਰਤਨ	 ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਗੋਰੀਆ
 ਦੀਪਕ ਭੁਮਾਰ	 ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਦੀਵਾਲ	 ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ	 ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੱਧੂ	 ਗੁਰਮੇਲ ਮੈਲਡੇ	 ਐੱਮ ਐੱਸ ਭਾਟੀਆ
 ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਪੰਧੋਰ	 ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	 ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ	 ਵਿਨੋਦ ਭੁਮਾਰ	 ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਬਨਵੈਤ	 ਗੁਰਨਾਮ ਬਹਾਦਰਕੇ
 ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਧੀਰ	 ਵਿਜੈ ਭੁਮਾਰ	 ਜਗਦੀਪ ਬੋਬੀ	 ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਵਨ ਛਿੱਬੜ	 ਐਡਵੋਕੇਟ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ	 ਐੱਸ ਪੀ ਸਿੰਘ
 ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ	 ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਝਣ	 ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ	 ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਜਗਰਾਉਂ		

ਵੱਲੋਂ : ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਹਿਆਬਰ ਆਬੂ

ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟਿਕਦਾਲ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ

 ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਬੋਰਕਲਾਂ	 ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸਰਦਾਰਾਂ	 ਸੁਦਾਗਰ ਸਿੰਘ ਸਹਾਰਨ ਮਾਜਰਾ	 ਜੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ
---	---	--	---

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ

 ਅਵਤਾਰ ਛਿੱਬੜ	 ਮੁਹੰਮਦ ਰਠੀਕ	 ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਲਦਾਰ
 ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦਰ	 ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	 ਜੀਤ ਭੁਮਾਰੀ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ

ਹਰਵੰਦ ਧਾਮੀ ਅਤੇ ਦੇਵ ਭੁਮਾਰੀ ਧਾਮੀ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁੰਝਣ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ

 ਰਵਿੰਦਰ ਮੈਨ	 ਬੈਂਟਰ ਕਰੁਗੀਆ	 ਪਰਮਿੰਦਰ ਭੁਮਾਰ
---	---	--

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ

ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ

ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਦੱਸ ਜਾਂਦੀ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਕਸਰ ਵੇਖਦੀ ਮਾਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਸਾਂਭ-ਸਾਂਭ ਰੱਖਦੀ

ਸੁਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਪਟੇਲੇ ਜਿਹੇ ਗੁਦਾਮ, ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੇ, ਧਾਗੇ, ਡੋਰੀਆਂ ਸਾਂਭ-ਸਾਂਭ ਰੱਖਦੀ

ਕਿਸੇ ਪੱਟਲੀ ਵਿੱਚ ਮੱਲੀ, ਕੋਫੀਆਂ, ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੱਕੇ ਕਿਸੇ ਡਾਂਬੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ, ਟਿੱਚ ਬਣਨ ਪਾਉਂਦੀ ਕਿੰਨੀ ਸਾਰੀ ਟੁੱਟ-ਫੁੱਟ, ਕਿੰਨੀ ਸਾਰੀ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਵੇਖਦੀ ਡੁੱਲੀ ਨਾ ਸਮਾਉਂਦੀ

ਜੇ ਕਦੀ ਪੁੱਛਣਾ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਇੱਕੋ ਜਵਾਬ ਮਿਲਣਾ 'ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਕੌਮ ਆਉਣਗੀਆਂ'

...ਤੇ ਫਿਰ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਗਈ ਉੱਥੇ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜਿੱਥੇ

ਅੱਜ ਕਿੰਨੀ ਲੋੜ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀਆਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ

ਤੇਰੀਆਂ ਸਾਂਭੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੈਂ ਲੱਭ-ਲੱਭ ਹਾਰ ਗਈ ਹਾਂ ਤੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦਾ ਨਿੱਖ ਤੇਰਾ ਦੁਲਾਰਾ, ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ ਗੱਲ-ਗੱਲ 'ਤੇ ਕਹਿਣਾ 'ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਉ' ਕਿੰਨੀਆਂ ਭਾਲੀਆਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਉਡੀਕਦੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਕਿੱਤੇ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ

ਸਵੈ-ਕਥਨ: ਕਵਿਤਾ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਉਤਰੀ ਤੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੀ ਹਾਂ ; ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ। ਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਰਤਕ, ਕਲਮੀ ਚਿੱਤਰ, ਮਿਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਗਜ਼ਲਾਂ। ਸਭ ਕਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਰਸਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਣ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਚੈਨਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਅਕਸ' ਵਿੱਚ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਕਲਮੀ ਚਿੱਤਰਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਮੇਰਾ ਕਾਲਮ 'ਕਾਵਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਸਿਆ' ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਚੱਲਿਆ। ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਸੈਂਕੜਾ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੁ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਗਲ ਪਾਉਣੀ ਕੋਈ ਅਸੀਸ ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾ ਆਉਣੀ ਮਾਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹਦੀ ਗੀਤ ਚਾਲੂ ਰੱਖੀ ਹੈ !!

ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਲਈ ਲਿਆਂਦੀ ਹਰ ਡਰੈੱਸ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੁਹਾਉਂਦੀ ਹਾਂ 'ਸੁੱਖ ਹੋਵਾਉਣੀ ਹੋਵੇ' ਆਖ ਕੇ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ ਮੈਂ ਮਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ !!!

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚਾਵਲਾ ਦੀਆਂ 'ਮਾਂ-ਮਮਤਾ' ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਇਹ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਕਿੱਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਿਆਇਆ ਤੇਰੀਆਂ ਸਾਂਭੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ

ਲੱਗਗਾ ਫਿਰ ਤੋਂ ਮਾਂ ਕੋਲ ਹੋ ਮੇਰੇ ਬਸ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ

ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਜਾ ਹੀ ਆਵਾਂ

ਦਿਲ ਕਰਦੇ ਉਸ ਘਰ ਹੋ ਆਵਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਜਦ ਦੀ ਮਾਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਹੋਈ ਮੈਥੋਂ ਛੁੱਟ ਗਈਆਂ ਉਹ ਰਾਵਾਂ

ਭੁੱਲ ਗਈ ਸਿਰਨਾਵਾਂ

ਦਿਲ ਕਰਦੇ ਉਸ ਘਰ ਹੋ ਆਵਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਜਦ ਦੀ ਮਾਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਹੋਈ ਮੈਥੋਂ ਛੁੱਟ ਗਈਆਂ ਉਹ ਰਾਵਾਂ

ਗੀਤ

ਉਹਦਾ ਨੇਮ ਸੀ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਣੀ ਉਸ ਚਾਈ-ਚਾਈ ਘਰ ਆਉਣਾ ਬੀਬੀ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣਾ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲਾ ਲਿਫਾਫਾ ਬੀਬੀ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰਨਾ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਣਾ ਬੀਬੀ ਨੇ ਬੋਧਾ ਕਹਿਣਾ 'ਪੁੱਤ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਨੇ ਵੀ ਆਉਣਾ' ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਹਿਣਾ 'ਬੀਬੀ ਗੀਤ ਆ ! ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਤੂੰ ਹੀ ਹੋਣਾ'

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਇਹੀ ਚੱਲਿਆ ਫਿਰ ਘਰ 'ਚ ਨਵਾਂ ਜੀਅ ਰਲਿਆ

ਪਰ ਗੀਤ ਤਾਂ ਗੀਤ ਸੀ ਗੀਤ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ ਮਾਲਕਣ ਬੀਬੀ ਹੀ ਰਹੀ ਬੱਸ ਲਿਫਾਫਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਤਲੀ ਬਦਲ ਗਈ

ਵਿਤਕਰਾ

ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਆਉਂਦੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰੀਂ ਛੁਹਾਉਣੇ ਨਾਲ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਣੀ 'ਸੁੱਖ ਹੋਵਾਉਣੇ ਹੋਣ'

ਮੇਰੇ ਲਈ ਲਿਆਂਦੀ ਫਰਾਕ ਬਿਨਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਛੁਹਾਏ

ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿੱਕਾ

ਬੜੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਉਹ ਜੋ ਉੱਛਲ ਕੇ ਮਾਂ ਦੀ ਅਰਥੀ ਉੱਤੇ ਆ ਡਿੱਗਿਆ ਸੀ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਤਲਖੀਆਂ ਜਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਾਵੀ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਰੋਂਦੀ ਭੁੱਬੀ ਫਿਰ ਲੱਗਦੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਂ ਕੋਲ ਹੋ ਮੇਰੇ ਬਸ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ

ਗਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਨਦੀ ਉੱਤੇ ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪੁਲ ਸੀ ਜਿਸ ਰੱਖੇ ਜੋੜੀ ਵਾਂਗ ਕੰਢਿਆਂ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗਿਸ਼ਤੇ ਸਾਰੇ

ਜਿਸ ਦਿਨ ਟੁੱਟਿਆ ਇਹ ਪੁਲ ਸੁੱਕ ਗਈ ਨਦੀ ਗਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਹੋ ਗਏ ਦੂਰ ਕਿਨਾਰੇ ਮੁੜ ਤੋਂ

ਹੁਣ ਆਸਪਾਸ ਭੀੜ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕੀ ਗਈ ਸਭ ਲੈ ਗਈ ਨਾਲ ਸਾਕ, ਸਾਂਝਾਂ, ਨਿੱਖ, ਪਿਆਰ

ਅੱਜ ਹੋਈ ਉਦਾਸੀ ਹਾਵੀ ਮੁੜ ਤੋਂ ਫਿਰ ਰੋਵਾਂਗੀ ਭੁੱਬੀ ਲਾ ਕੇ ਗਲ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਉਹ ਜੋ ਉੱਛਲ ਕੇ ਮਾਂ ਦੀ ਅਰਥੀ ਉੱਤੇ ਆ ਡਿੱਗਿਆ ਸੀ ਕੋਲ ਮੇਰੇ

ਇੱਕ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰਹਿ-ਰਹਿ ਕੇ ਉੱਠਦੀ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਉਸ ਘਰ ਹੋ ਆਵਾਂ ਘਰ ਦੀ ਦੋਹਲੀ ਉੱਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਰੋਵਾਂ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦ ਘਟਾਵਾਂ

ਫਿਰ ਸੋਚਾਂ ਕੀ ਜਾਣਾ ਓਥੇ ਕਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਣਾ ਕਿਸ ਨੇ ਸੁੱਖ ਸੁਨੇਹਾ ਪੁੱਛਣਾ ਕਿਸ ਨੇ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ

ਮਨ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਦਿਲ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਧਰ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਘਰ ਬਸ ਮੇਰਾ ਹੁਣ ਘਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜਰ ਲਿਆ ਹੈ

ਫਿਰ ਵੀ ਦਿਲ ਤਾਂ ਦਿਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਚੰਦਰੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਰਾਵਾਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇੱਕ ਰੂਕ ਹੋ ਉੱਠਦੀ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਡੈਲੀਗੇਟ ਚੋਣ ਅਜਲਾਸ

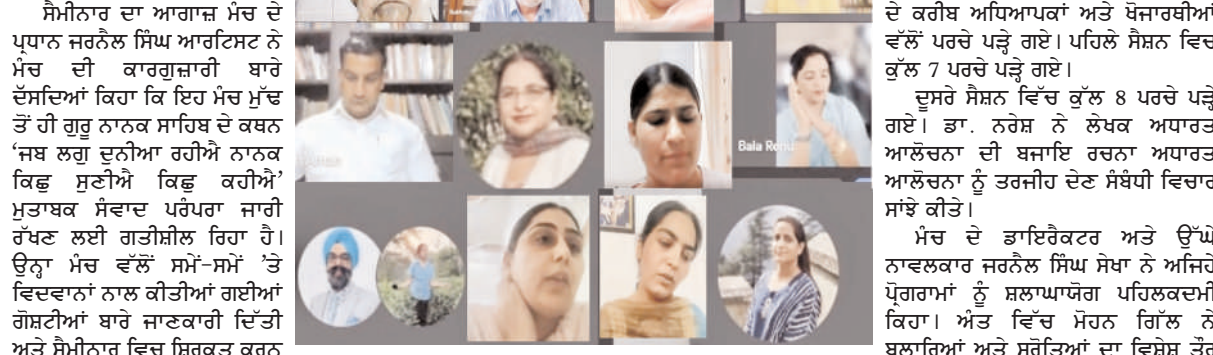
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕੌਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ-2020 ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕ ਕਰਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੁਭਾਈ ਡੈਲੀਗੇਟ ਚੋਣ ਅਜਲਾਸ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 13 ਮੈਂਬਰੀ ਨਵੀਂ ਸੁਭਾਈ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਟੀਮ ਦੀ ਸਰਬ-ਸੋਮਤੀ ਨਾਲ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਜਥੇਬੰਦਕ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਮਾਸਟਰ ਗਾਂਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ, ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਰਾਜੇਸ਼ ਅਕਲੀਆ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਭਾਗ ਜਗਿੰਦਰ ਕੁੱਲਵਾਲ, ਮੀਡੀਆ ਵਿਭਾਗ ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਭਾਗ ਬਲਬੀਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸਾਹਿਤ ਵਿਭਾਗ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੇ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਰਾਮਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤਾਲਮੇਲ ਵਿਭਾਗ ਜਸਵੰਤ ਮੋਹਾਲੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਮਸਵਰਾ ਵਿਭਾਗ ਅਜੀਤ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਰੋਪੜ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਜਸਵਿੰਦਰ ਫਗਵਾੜ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣਨਾ ਵਿਭਾਗ ਰਾਮ ਸਵਰਨ ਲੱਖਵਾਲੀ, ਸਾਹਿਤ ਵੈਨ ਵਿਭਾਗ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਹਿਣਾ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਸੋਧੀ ਧਾਰੀਵਾਲ ਭੋਜਾਂ ਚੁਣੇ ਗਏ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੁਭਾ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸੋਸ਼ਨ ਦੀ ਦੇ ਸਾਲਾ ਗੀਵਿੰਟੁ ਗਿੱਪਟ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦੇ ਸਾਲ ਲਈ ਕਾਰਜ ਵਿਉਂਤਬੱਧੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ੋਨਾਂ ਅਤੇ ਇਕਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੇ ਉਸਾਰੂ ਬਹਿਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਵਾਦ, ਡੋਰਾਵਾਦ, ਬਾਬਾਵਾਦ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਭਗਵੰਕਰਨ, ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਫਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਸਰੀ-ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਮਾਨ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ, ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਡਾ. ਆਨਲਾਈਨ ਸੈਮੀਨਾਰ ਲਈ '21ਵੀਂ ਸ਼ੁਧਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ' ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਰਕਮਈ ਸਦੀ ਦਾ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ : ਇਕ ਸੰਵਾਦ' ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰਚੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ ਨੇ ਮੰਚ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੰਚ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਥਨ 'ਜਬ ਲਗੂ ਦੁਨੀਆ ਰਹੀਐ ਨਾਨਕ ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ' ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਵਾਦ ਪਰੰਪਰਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਸਾਹਿਤਕ ਖੋਜ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ

ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਗਮ

ਸਿਆਟਲ-ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ (ਰਜਿ.) ਸਿਆਟਲ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਰੰਗੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲੈ ਕੇ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਡਾ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੀਰਲਾ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ 50ਵੀਂ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ।

ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਬੋਲੀ ਗਈ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਸੀ। ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਦਮਪੁਰੀ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਝੱਜ, ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਮੰਗਤ ਕੁਲਜਿੰਦ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸੁਖਵੀਰ ਬੀਰਲਾ, ਬਲਿਹਾਰ ਲੌਲ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਨਿੱਬਰ ਸਿੱਧੂ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਬੇਟੀ ਇਨਾਇਤ ਅਤੇ ਬੇਟਾ ਅਨਹਦ ਸਿੰਧੂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਨ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਪਰਵਾਰਿਕ, ਹਾਸ-ਵਿਅੰਗ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭਾਰੂ ਸਨ।

ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ 'ਸਾਡਾ ਟੀ ਵੀ' ਰਾਹੀਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਵਾਈ, ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਚੈਨਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਡਾ. ਸੁਖਵੀਰ ਬੀਰਲਾ ਨੇ ਰੌਚਕ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ।

ਮੋਗਾ : ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਵਾਮੀ ਸ਼ਾਇਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਬੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾ 'ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਬੀ ਯੂਵਾ ਕਾਵਿ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਨੌਜਵਾਨ ਗਜ਼ਲਗੋ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਬੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੰਚ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਮਰ ਸੂਬੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਸਥਾਪਤ ਸ਼ਾਇਰ ਰਣਜੀਤ ਸਰਾਵਲੀ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਨੌਰਵੀ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਧਰਮਕੋਟ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਪੁਰਸਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਨਮਾਨਿਤ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਚੋਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮਵਰ 10 ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਮਹਿੰਦਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੰਚ ਦੇ ਨਤਨਲ ਸ਼ਾਇਰ ਰਣਜੀਤ ਸਰਾਵਲੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਬੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰ. ਜਸਪਾਲ ਘਈ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਬੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਬਾਰੇ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪੁਸਤਕ 'ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਬੀ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਵੇਦਨਾ' ਲੈ ਕੇ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਆਪਣਾ ਕਲਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਮ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਯੂਵਾ ਸ਼ਾਇਰ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾਮਵਰ ਆਲੋਚਕ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਚੀਰਗਰ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਬਰਾੜ, ਡਾ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਮੋਹੀ, ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕਾਕੜਾ, ਡਾ. ਭੀਮਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ, ਪ੍ਰ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਐੱਚ ਐੱਸ ਡਿੱਪਲ ਅਤੇ ਜਸਵੀਰ ਕਲਸੀ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸਫ਼ਾ 2 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਇਸ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਗੋਰੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਅੱਗੇ ਨਿੱਕਾ ਮਾਈਕ ਪਿਆ ਸੀ, ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਹ ਵਤਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਵੀ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀ, ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮਾਈਕ ਸਨ। ਜੱਜ ਲਾਲ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਢਾਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਸਾਡੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਵਕੀਲ ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਪੈਂਨ ਦੀ ਪਿੱਠ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਸਾਰੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਨੱਕ 'ਚ ਪੈਂਨ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ...ਗੋਰਾ ਜੱਜ ਆਪਣੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਵਿੱਚ-ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪੁੱਛਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨੱਟ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਸਭਨਾਂ ਮੁਹਰੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲਾਗਿਹੀ ਹੀ ਅਸਰ, ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਗੋਰਾ ਮੁੰਡਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਰਬੜ ਦੇ ਗਲਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਘੁੱਟਾਂ ਭਰਦਾ। ਕਦੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੁ ਖੰਘਦਾ ਤੇ ਗਲਾ ਸਾੜ ਕਰਦਾ। ਕਦੇ ਪੈਂਟ ਉਤਾਰ ਚੁੱਕਦਾ। ਕਦੇ ਪੈਂਟ ਦੀਆਂ ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਾ ਤੇ ਜਦੇ ਹੀ ਹੱਥ ਕੱਢ ਕੇ ਕੱਛਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇ ਲੈਂਦਾ। ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਾ ਵਿੱਚ-ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਦੇ ਮੁਸਕਰਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ। ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਗਲਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲਾਗਿਹੀ ਹੀ ਅਸਰ, (ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਏਥੇ ਅਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਲਾ ਕੋਟ ਪਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਟਾਈ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ 'ਫਲਾਣਾ' ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਢਾਕਾਵਾ

ਸਿੰਘ ਗੁਜ਼ਰ ਹੋ ਦੀਆਂ ਵਾਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ, ਲਿਸਟ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਮ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਿੱਥੇ ਹੋਏ ਵਕਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ੀ ਪਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮੇਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ-ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋਵਾ-ਦੇਵੀ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜੱਜ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਂਦਾ ਤੇ ਮੱਝਾਂ ਦਾ ਗੋਰਾ-ਬੂੜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਜੱਜ ਵਾਂਗ ਪੂਰੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਰਦਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ...ਮੇਰੇ ਸ਼ਾਕੀ ਪੈਂਟ ਕਮੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਪੈਰੀਂ ਘਸੀਆਂ ਚੱਪਲਾਂ...ਇਸ ਅਸਰ ਦਾ ਟੋਹਰ ਤਾਂ ਜੱਜ ਸਾਹਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹੀ ਸੀ...ਨਾ ਇੱਥੇ ਅਰਦਲੀ ਕਿਸੇ ਸਾਹਬ ਦੀ ਘੰਟੀ ਸੁਣਦਾ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਹਬ ਘੰਟੀ ਵਜਾਉਂਦਾ ਹੈ...ਸਭ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ, ਜੱਜ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਆਪ ਚਲਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋ, ਤੇ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਘੰਟੀਆਂ ਸੁਣਨ 'ਤੇ ਰੋਧੇ ਹੋਏ ਹਨ...ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸਾਹਬ ਕੋਲ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅਰਦਲੀ ਕੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰੂ ਇੰਡੀਆ?), ਖੈਰ...। ਗੱਲ ਲਈ ਨਾ ਕਰਾਂ। ਅਸਰ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਜੱਜ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਭਰ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਕੇਸ ਸੈਕਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਵੀ ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਮੁਜਰਿਮ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 60 ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਹੋਇਆ।

ਕਲਾ

ਜਗਤਾਚਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਚੱਲਦਾ-ਫਿਰਦਾ ਸਰੀਰ ਆਪਣੀ ਤਸਵੀਰ ਬਿੰਦਵਾ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੇਖ ਉਹ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਲ ਦੇ ਬੀਤਦਿਆਂ ਉਹ ਦੋੜ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਸਰੀਰ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਛੱਡ ਆਪ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਸਨੌਹੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਦੁਖਾਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਕਲਾਤਮਿਕ ਕੰਮ ਸਦਕਾ ਉਹਨਾ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਕਾਫੀ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਜਨਮ ਉਪਰੰਤ ਬੱਚਾ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁਣ-ਲੱਛਣ ਵੀ ਘੜਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਉਪਰੰਤ ਕਲਾ ਸੰਬੰਧਤ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਪੀ ਐੱਚ ਡੀ ਕਰਕੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾ ਦੇ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਲਾ ਖੇਤਰ ਸੀ।

ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕੀ ਕਾਰਜ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਤੌਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਤੱਕ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਸੁਭਾਗਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੌਕਰੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ-ਲੱਭਦੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਅੱਪੜ ਜਾਣ।

ਅਧਿਆਪਕ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕਲਾ ਸਫਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਖਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲਹਾਰਾ ਜਾਂ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਉਹਨਾ ਨੇ ਅਹਿਮ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ।

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਲਲਿਤ ਕਲਾ ਅਕਾਦਮੀ' ਦੀ ਗੈਲਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਮਾਂ 1993 ਦੇ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਨੇੜ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਕਲਾ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰ' ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਖੇਤਰ ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਦੂਸਰੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰੰਗ ਅਤੇ ਲਕੀਰਾਂ' ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹਿੰਤ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਲਾ-ਕਿਰਤਾਂ

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨਿਰੋਲ ਕਲਾ ਰਚਨਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਉਹਨਾ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੋੜੀ ਰੱਖਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੇਂਟਰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਲੇਖਕ ਵਰਗ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਪਿਰ ਦੂਸਰੀ ਨੂੰ ਵਰਤ ਰਹੀ

ਚਿੱਤਰ ਉਸਾਰੀ ਕਰਦੇ। ਵਿਸ਼ਾ ਇਸਤਰੀ, ਪੁਕਿਰਤੀ, ਪੰਛੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਉਹਨਾ ਦਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਦੀ ਹੇਠਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਹੱਥ ਦੀ ਗਤੀ ਉਹੀ ਰਹੀ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਉਹਨਾ ਨਾਲ ਹਫਤੇ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੀ। ਡਰਾਇੰਗ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਹਨਾ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੇਸ਼ਨ ਕਿਤਾਬ ਸੀ। ਕਿਤਾਬ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦਾ ਤੌਰ ਸਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ। ਉਹਨਾ ਵੱਲੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਆਖਰੀ ਕਿਤਾਬ 'ਲਿਓਨਾਰਦੋ ਦੀ ਵਿੱਚੀ' ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਉਹਨਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਅਦਭੁੱਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦ ਕੇ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਿੱਚੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਖਿਲਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਸਰ ਪਾਠਕ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਸੀ।

ਇਸ ਦਾ ਨੇੜਲਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਕੀਮਤੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸਿਉਕ ਵੱਲੋਂ ਖਾਧੇ ਜਾਣਾ। ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਉਹਨਾ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਲਾ-ਰਚਨਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬਦਲ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਅਧਿਆਪਕੀ ਜੀਵਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਲਾ ਦੇ ਨਾਂਅ ਬੋਲੇ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਉੱਪਰ ਧਰਮ ਹਾਵੀ ਹੈ। ਦੂੱਬ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਏ, ਪਰ ਜਲਦ ਹੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਆਧੁਨਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵੱਲ ਮੋੜ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਲਲਿਤ ਕਲਾ ਅਕਾਦਮੀ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ।

ਉਹਨਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਇਸਤਰੀ ਕੋਰਦਰ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀ, ਪਰਖਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਇਸਤਰੀ ਦੇ

ਮਾਨਸਿਕ ਦਵੰਦ ਪਕੜਨਾ ਲੱਚਦੇ ਹਨ। ਵਿਕਾਸ ਇਹ ਤੇਦ ਉਸ ਵੇਲੇ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ, ਜਦ 'ਵੁਮੈਨ ਐਂਡ ਬਰਡ' ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਛੀ ਇੱਕ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਸਵੈ ਵੀ ਹੈ। ਪੰਛੀ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕਦੇ ਛੋਟਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਅੰਤ ਵਿਸ਼ਾਲ। ਪੁਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹੋਰ ਅੰਗ-ਅੰਸ ਉਹਨਾ ਦੇ

ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਦੇਖਣ-ਪਰਖਣ, ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਠਾਈ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਈ ਨੂੰ ਖੁਦ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਲੀਨ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਯਾਦ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾ ਦਾ ਕੰਮ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸੰ: 98990-91186

ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ

ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਐ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀਆਂ ਤੋਂ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਖੁਸ਼ਗਲ ਹੈ। ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਤੇ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੱਝਾਂ, ਗਾਵਾਂ, ਉੱਠ, ਬਲਦ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਆਦਿ ਉਸ ਲਈ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੱਝਾਂ-ਗਾਵਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਸਤਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੱਕਰੀ ਦਾ ਦੁੱਧ ਵੀ ਘਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੱਕਰੀ ਦਾ ਦੁੱਧ ਸਿਹਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਜਨਮੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬੱਕਰੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭੇਡਾਂ ਪਾਲਣਾ ਵੀ ਖੁਸ਼ਗਲ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉੱਠ ਉਤਾਰ ਕੇ ਵੇਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭੇਡ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪੇਟ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਕੜੇ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਜੇਕਰ ਟੋਢਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭੇਡ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਮਾਲਸ਼ ਕਰਨਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਕੁੱਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਉੱਠ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗਧੇ, ਘੋੜੇ, ਘੱਬੜ, ਖੱਚਰ ਭਾਰ ਢੇਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਖਰਗੋਸ਼ ਪਾਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੱਤ ਵੀ ਵੇਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤੀਆਪਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਛੀ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਬੂਤਰ ਅਜਿਹਾ ਪੰਛੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਲ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬੂਤਰ ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚਿੱਟੇ ਤੇ ਸਲੇਟੀ। ਚਿੱਟੇ ਕਬੂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਚੀਨ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਲੇਟੀ ਕਬੂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕਬੂਤਰ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਬੂਤਰ ਇੱਕ ਚੁਸਤ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਪੰਛੀ ਹੈ। ਚਿੱਠੀਆਂ-ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ ਆਪਣੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਭੇਜਦੇ ਸਨ। ਕਬੂਤਰ ਇੱਕ ਡਾਕੀਏ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਬੂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਬੂਤਰ 2000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪੰਛੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੇਖ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਰਾਹ ਭੁੱਲਦਾ ਹੈ।

13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1948 ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਉੜੀਸਾ ਦੇ ਚੌਰੇ 'ਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਟਕ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਦਰਸ਼ਕ ਤੇ ਵਕਤਾ ਦੇ ਬੇਠਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਇੱਕੋ ਹੋਵੇ, ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਥਾਵਾਂ ਨਾ ਹੋਣ। ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ

ਵਾਸਤਾ ਈ ਰੱਬ ਦਾ ਤੂੰ ਜਾਈਂ ਵੇ ਕਬੂਤਰਾ...

ਸੰਬਲਪੁਰ ਤੋਂ ਕਟਕ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਬੂਤਰਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਕਬੂਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਕਬੂਤਰਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 1982 ਵਿੱਚ ਉੜੀਸਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੜ੍ਹ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੂਜੇ ਵਿਭਾਗ ਤੱਕ ਕਬੂਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਧ ਸਾਈਕਲੋਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰੇਡੀਓ ਸੇਵਾਵਾਂ ਠੱਪ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਬੂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਵੱਟਸਐਪ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਕਾਲਿੰਗ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਸਟ ਫਾਰ ਆਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਹੈਰੀਟੇਜ ਨੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਕੇ ਕਬੂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਟਕ ਤੱਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ। ਅੱਜ ਵੀ ਉੜੀਸਾ ਵਿੱਚ ਪੁਲਸ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਕੁੱਝ ਕਬੂਤਰ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਬੂਤਰ ਆਪਣੇ ਗਠੀਲੇ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੀਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨਪਸੰਦ ਪੰਛੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਗੱਭਰੂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਬੂਤਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਨਿਰਸਾ-ਪਰਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਘਰ-ਬਾਰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਘਰ-ਬਾਰ ਪਸੰਦ ਆਉਣ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਪਰਵਾਰ ਮੁੱਢੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ ਕਬੂਤਰ ਵਰਗਾ ਐ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਬੂਤਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਬੂਤਰ ਆਪਣੀ ਗਰਭਵਤੀ ਕਬੂਤਰੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਖਾਤਰਦਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ

ਬਾਲ ਕੋਨਾ

“ਚੁਪੇ ਚੁਸੇ ਟੱਫੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਭੰਬੀਰੀਆਂ”

ਲੰਘਿਆ ਬਚਪਨ ਦੋਸਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਦਾ ਆਉਣਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਬਚਪਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਪਨ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਐਸੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹੀ-ਲੱਬੀ ਦੀ, ਘਾਟੇ-ਵਾਧੇ ਦੀ, ਲੁਣ-ਮਿਰਚ ਮਸਾਲੇ ਹਲਦੀ ਦੀ, ਘਰ ਦੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੀ, ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਹੈ ਨਾ ਫਿਰ ਵਾਕਿਆ ਈ ਬਚਪਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ਇਕੱਲੀ ਖੇਡ ਹੀ ਪਿਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਆ। ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਠਹੇਰਾ ਵੇਖਣਾ, ਨਾ ਸਵੇਰਾ, ਬੱਸ ਖੇਡ 'ਚ ਮਗਨ ਰਹਿਣਾ।

ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉਦੋਂ ਲੜਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਐਵੇਂ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਲ ਘਿਰ ਖਿਚੜੀ ਜਾਂ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮੈਂ ਵੀ ਭੰਬੀਰੀ ਲਿਆਉਂ ਤੇ ਤੇਰੇ ਇਵੇਂ ਈ ਲਾਉਂ, ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ। ਤੇ ਇਹ ਭੰਬੀਰੀਆਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਘੁੱਮੀ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਧਾਗਾ ਘਸ ਕੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹਨੂੰ ਚੁਸ ਲੈਣਾ ਖਾ ਲੈਣਾ, ਫਿਰ ਇਹ ਚੀਜ਼ੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰ

ਉੱਡਗੇ ਕਿਪਰੇ ਪੰਖ ਪੰਖੋਰੂ ਦੋਦੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਲਓ ਵਰਖਾ ਆਈ... ਤਿਤਲੀ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਬਣੀਆਂ ਰੋੜੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਵੱਜਣ ਕਣੀਆਂ ਪੱਤਿਆਂ ਬੱਲ ਬੋਠੀ ਜਾਨ ਬਚਾਈ... ਗਲਿਗਰੀ ਦੀ ਜਗਤ ਨਿਆਰੀ ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਪਿੱਠ ਸਾਰੀ ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ ਦੇਖ ਪੁਛ ਫੈਲਾਈ... ਗੰਭੀਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੱਸਾਂ ਬਣੀਆਂ ਅੰਮਿਤ ਬਣ ਕੇ ਵਰ੍ਹੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਖੁੱਭਾਂ ਭਰੀਆਂ ਬਾਰ ਦੋਣ ਦਿਖਾਈ... ਕਣੀਆਂ ਨੇ ਲਾਈ ਫੁਹਾਰ ਡੱਢੂ ਹੋਏ ਫਿਰਨ ਤਿਆਰ ਖੱਬੇ ਪੀਲੇ ਪੀਲੇ ਫਿਰਦੇ ਧਾਈ... ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀ ਆਇਆ ਚਿੱਕੜ ਵਿੱਚ ਜੁੜਦੇ ਮਾਚਿਆ ਉੱਪਰ ਕਰਕੇ ਲੋੜਾਂ ਲੋਟਪੋਟਣੇ ਲਾਈ... ਪੰਛੀ ਉੱਡਦੇ ਨਹੀਂ ਬਿੜਕਦੇ ਖੰਭਾਂ ਉੱਤੇ ਤੇਲ ਛਿੜਕਦੇ ਖੰਭਾਂ ਉੱਤੇ ਤੇਲ ਛਿੜਕਦੇ ਖੰਭ ਤਿਲਕਣੇ ਜਾਣ ਉਡਾਰੀ ਲਾਈ... ਬਾਂਦਰ ਨੇ ਅਕਲ ਲੜਾਈ ਟਪੀ ਪੱਤੇ ਜੋੜ ਬਣਾਈ ਟਪੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਗੰਢਾਈ... ਇੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਸ਼ਿਆਰ ਉੱਡ ਜਾਣਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਣੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਮਗਜ਼ ਖਪਾਈ... ਮੱਛਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਪਾਣੀ ਰੋਣਕ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਲੱਗ ਜਾਣੀ ਅੰਮਿਤ ਕਰਨਾ ਪਉ ਰੱਖ ਸਥਾਈ... ਓਹ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਉਂਦਾ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆਉਂਦਾ ਰੋਗੀ ਘਰ ਘਰ ਇਸੇ ਦਵਾਈ... ਮੈਂਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਗੁਰੇ ਦੇਖ ਕਿਵੇਂ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੁਰੇ ਮੀਂਹ ਵਿੱਚ ਵਰਖਾ ਹੋਈ ਪੁਲਾਈ... ਲਓ ਵਰਖਾ ਆਈ...

ਮੇਰਾ ਸਕੂਲ

ਮੈਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਕਾਲਝਰਾਣੀ ਦਾ ਜਾਇਆ, ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਬਿੰਦਗੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਗਿਆਨ ਦਾ ਦੀਪ ਜਗਾਇਆ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਕਾਲਝਰਾਣੀ ਦਾ ਜਾਇਆ, ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ

ਸਮਾਂ ਇੱਕ ਅਨਮੋਲ ਹੈ ਗਹਿਣਾ, ਇਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਲੰਘ ਕੇ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਉਣਾ, ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਪਛਤਾਉਣਾ। ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕੇ ਵਰਨੀ, ਕਦਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ। ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਜੇ ਬਰਬਾਦ ਨੇ ਕਰਦੇ, ਜਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਦੇ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਸਮਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਵਾਂਗ ਸਿਖਾਉਂਦਾ, ਆਪਣੇ ਪਹਾਏ ਦਾ ਫਰਕ ਸਮਝਾਉਂਦਾ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਰੇ ਤਿਆਰੀ, ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਜੇ ਹੋਵੇ ਮਿਆਰੀ। ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਬਲਵਾਨ ਵਾਂਗ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਭਗਤੀ। ਘੱਟ ਖਾਧੇ ਅਤੇ ਘੱਟ ਬੋਲੇ ਦਾ ਭੋਗ ਡਰ ਨੂੰ, 'ਸ਼ਰਮ' ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਹੈ ਕਰਨੀ।

— ਰਜਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸ਼ਰਮਾ

